

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 26 korona.
Egy hónap ..... 2 k 40 s.

HIRDETÉSEK:
Elsősorban heti sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
Csoász főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, augusztus 14.

Moratórium októberig.

Anglia hadat üzent a monarchiának.

Bécs: (Hivatalos.) Az angol nagykövet ma megjelent Berchtold Lipót gróf külügyminiszternél és kijelentette, hogy Nagybritannia a monarchiával szemben hadiállapotban lévőnek tekinti magát.

Bulgária csatlakozik a Hármasszövetséghez.

Mai számunk főbb közleményei:
Báró Neuman Dánielné temetése.

Meghosszabbították a moratóriumot október elsejéig.

Tisza István gróf a háború állapotáról.

Anglia hadiállapotban a monarchiával szemben.

Helyzetkép a Dunamenti harctérről.

A román király üdvözlése a magyar miniszterelnöknek.

Királyunkat gyalázta a szerb miniszterelnök egy regényben.

Mi történik a déli harctéren?

Államsegély a hátramaradtoknak.

Wild-West.

Arad, augusztus 13.

Ne keressétek ezt a fajzatot Amerika őserdői és szétszórt ültetvényei között, a cowboyok és az egyéb nomádok földjén. Hanem keressétek, ha ugyan a látásában gyönyörűségek telik, azokban az országokban, amelyek eddig a pallérozottság, az emberi érzések, a jó modor faklyavívóiként szerepeltek: a nemes brittek, a művelt gallusok és a finom belgák között.

Mennyire nyájasak és hizelgők voltak az idegenekkel szemben, amíg ezek az idegenek évről-évre hűséges adófizetők voltak; a míg keletről minden esztendőben eljöttek, sok-sok pénzt költendők szórakozásokra, csecebecsére és egyebekre. Addig jó volt Keletnek lovagias, derék népe a szemükben; addig a nyugat csupa méz, csupa kedvesség és csupa előzékenység volt az idegenek iránt.

Az első pillanat, amelyben a nyugat államai arra ébredtek föl, hogy háborúra kell készülniök, egyszerre kivetkőztette őket ebből a sima modorból. A higgadt angolokból, a csiszolt franciákból egy pillanat alatt dühökben tehetetlen, oktalan, brutális fenevadak lettek, akik azokon töltik ki legjobban haragjukat, akik legkevésbé tudnak védekezni. A civilizáció alapfogalmai szerint a háborút a katonák, a fegyveres csapatok vívják meg egymással. Fegyvertelent, polgárt, nőt az ostrommal bevett, meghódított városokban se szabad a nemzetközi jog szerint bántalmazni, vele idegen voltát éreztetni. A fegyverek mérkőznek,

a fegyverek döntenek: a fegyverteleneket védi a tisztesség vörös keresztje. A tisztességnak erről az alapfogalomról egyforma brutalitással feledkeztek meg a vad nyugat népei, az angolok, ép úgy, mint a franciák. Az idegent, akár utjában tévedt közébük, akár rövid időtöltésre volt ott, vagy akár esztendő óta élt és dolgozott közöttük, — szertelen durvasággal kergették, bántalmazták, sőt fosztogatták is. Mintha már az első csaták előtt sem bíztak volna fegyveres csapatok erejében és a védtelen idegeneken akartak volna könnyű győzelmet szerezni a vandalizmusok oly sorozatával, amely évtizedekre elvette tőlük a jogot, hogy kulturnépeknek nevezzék magukat.

Ez az igazi vad nyugat, a mely érzéseit, gyűlöletét, indulatait csak addig palástolta, amíg az üzleti érdekei parancsolták. Egészen olyan, mint a beduin idegenvezető, csak addig hajlong, amíg borraival vár, mikor már nincsen reménye arra, hogy több baksist kicsiholjon, goromba és tettegességekre próbál vetemedni.

Köszönjük ezt a tapasztalatot. Mi, az eddig lenézett keletiek, nem követjük ezt a példát. A minálunk internált szerbeknek olyan gondos ellátásuk van, hogy haza se kívánkoznak. Az itt élő és hazautazó, vagy itt maradó angolokat és franciákat egy udvariatlan szó se érte: egyetlen esetben se kellett ilyeneknek a konzulátusok védelmére szorulni. Hanem köszönjük azért, hogy majd egykor, ha a háboru — hisszük és

Isten segítségével reméljük: a mi teljes győzelmünk után — véget ér, eszünkbe tartjuk, hogy kik a mi barátaink és kik a mi gyűlölöink. És akkor ezt az ős gyűlöletet hiába fogja elföldni a portás-előzékenység álarca, és hiába fognak újból a kulturnépek vasalt ruhájában járni: előttünk mindig a vad nyugat marad az a földterület, amely az igazságok lázas napjaiban maga valódi képét, természetes mivoltát a világ előtt föltárta.

Nem megy a harctérre az aradi Vöröskereszt.

(A főispán tiltakozik az alaptalan híresztelések ellen. — A választmány tilése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

A Vörös Kereszt Egyesület aradi fiókjának választmánya ma délután öt órakor Vásárhelyi Janka elnökletével ülést tartott, amelynek legfontosabb tárgya a harctérre küldendő egészségügyi osztag szervezése volt.

Az elnök megnyitó szavaiban megemlékezett arról a fontos misszióról, amelyet az egyesületnek most kell betöltenie, s arra kérte a választmányt, hogy mindenki igyekezzék pontosan, lelkiismeretesen teljesíteni a rábizott feladatot.

Az egyesület titkára ismertette ezután az egészségügyi osztag kiküldésének kérdését. Urbán Iván báró főispán kezdeményezésére az a terv merült fel, hogy a városi és a megyei Vörös Kereszt Egyesület fiók együttesen állítson elő egy osztagot, amely a harcra vonal mögött fejtsse ki misszióját. Ez nagy önfeláldozással, súlyos megterhelésekkel jár. Felolvassa ezután azt a levelet, amelyet a Vörös Kereszt központja intézett az aradi fiókhoz s amelyben az osztag szervezésére hívja fel.

Urbán Iván báró főispán ismerteti azt a levelet, amelyet Csekonics Endre gróf, a Vörös Kereszt Egyet elnöke intézett hozzá ebben a kérdésben. Arra kéri a választmányt, ne határozzanak megfontolatlanul, elhamarkodva ebben a komoly kérdésben, hiszen most még csak általános kifejezésekben látják, hogy mi-

lyen terheket róna rájuk az osztag szervezése, de konkrét adatokat erre vonatkozólag még nem tudnak. Nem szabad elhirtelenkedni a dolgot annál kevésbé, mert nem lehetnek még tisztában elsősorban azzal sem, képes lesz-e a választmány mindent beszerezni, amire szükség van. Orvosi műszerek, s az egyéb szükséges felszerelések ára már most óriási módon felfokozott s egyáltalában kérdés, kaphatnak-e még ilyeneket. Azt indítványozza, irjanak fel újból a központhoz s kérjenek részletes, kimerítő utasítást, hogy milyen kötelezettségeket ró rájuk az osztag szervezése, s amíg a központ válasza meg nem érkezik, ne határozzanak véglegesen a kérdés felett.

Tisch Mór dr. főorvos elfogadja a főispán indítványát, annál is inkább, mert még a központ sem küldött ki osztagot, de azt javasolja, tegyék meg már most a szükséges előkészületeket az osztag szervezéséhez, mert ezek a munkálatok sok időt fognak igénybe venni.

Az elnök ellenzi ezt az indítványt, mert még nem biztos, hogy az osztagot felállítják s ez esetben csak felesleges munkát végeznének az előkészületekkel.

Urbán Iván báró ismételtlen kéri a választmányt, hogy amíg a központ válasza meg nem érkezik, ne csináljanak semmit.

Tiltakozik egy aradi lapnak a közlése ellen, mely már egészen pozitív formában azt írta, hogy a harctérre küldendő egészségügyi osztagot szervezik s hogy az osztagot Zimmermann Károly dr., a kórház igazgató főorvosa fogja vezetni. Ő ezt sohasem mondotta és teljesen lehetetlen, hogy Zimmermann dr. elhagyja a kórházat, hiszen az Aradra szállítandó sebesültekkel annyi dolog lesz, hogy jut belőle Arad összes orvosainak s a kórház nem maradhat vezetőik nélkül.

A választmány ezután hozzájárult a főispán indítványához, amely szerint a felállítandó egészségügyi osztag ügyében egyelőre semmiféle intézkedést nem tesznek.

A magánkórházak kérdése került ezután szóba s Zimmermann Károly dr. szükségesnek tartja figyelmeztetni azokat a hölgyeket, akik

lakásukat, vagy annak bizonyos részét felajánlották a sebesültek ápolására s magukra vállalták ezek ellátását is, hogy tulajdonképpen mit jelent itt az ellátás. A vállalkozó urhölgyek talán nem tudják, hogy az ellátással együtt gondoskodni kell ápolónőről, orvosokról is, csak az orvosi kezelést látja el a Vörös Kereszt Egyesület. Aradon kótszerek csak a közkórházban vannak most, figyelmeztetni kell a magánkórházakat, hogy gondoskodjanak kótszerek beszerzéséről.

Urbán Iván báró azt javasolta, hogy szavazzanak meg már most bizonyos összeget és foglaljanak le nagymennyiségű kótszereket.

Zimmermann Károly dr. elmondja, hogy a kótszerek ára jelentékenyen emelkedett. Jó volna, ha az egyesület beszerezne annyi kótszert, mint amennyi a közkórházban normális időben egy hónapig elegendő, ezt leraktároznák s a magánkórházak ebből vásárolhatnának. Ez nem jár semmiféle kockázattal, mert az esetleg megmaradó mennyiséget a közkórház átveheti.

Tisch Mór dr. kijelenti, hogy mikor az urhölgyek bejelentették lakásuk felajánlását, a jelentkezési ivre rögtön odairták, hogy „ellátás, ápolónő, kótszerek” stb. s így az urhölgyek tisztában vannak azzal, hogy mit vállaltak magukra. Ami a kótszereket illeti, ő már járt a gyógyszerészeknél, mindenütt van kótszer, a gyógyszerészegyesület husz métermázsa kótszert foglalt le, a katonai csapatkórház is el van látva kótszerekkel.

Bácskay Béla dr. azt indítványozza, hogy a választmány szavazzon meg már most ötezer koronát kótszerek beszerzése céljából, hogy biztosítsák maguknak a szükséges mennyiséget.

A választmány Bácskay Béla dr. indítványához hozzájárul és Tisch Mór drt, valamint Zimmermann Károly drt bizza meg, hogy a kótszerek beszerzéséről gondoskodják.

Vásárhelyi Janka jelenti ezután, hogy a várbeli törzsorvos nála járt és arra kérte, hogy borogatásnak való compresskötéseket és portöröket adjon nekik, mert a katonai kórházban nincsenek ilyenek. Felkéri a választmány hölgyeit, hogy amennyiben módjukban van, igyekezzenek teljesíteni a kérést. A törzsorvos az Aradra érkező sebesülteknek a pályaudvarról való elszállítására vonatkozólag is tárgyalt vele. Minthogy elegendő sebesültszállítókosci nincs,

Az első Moltke.

(Hogyan készítette elő tisztjeit a francia háborúra?)

A diadalmasan előrenyomuló német seregnek Vilmos császáron kívül a vezérkari főnök: egy Moltke gróf a lelke. Moltke gróf intézi a hadjárat terveit a franciák ellen épen úgy, amint egy másik, egy előző Moltke mérte a szedánj csapást a franciákra. A történelem eseményeinek megismétlődése-e ez? — Minden esetre felelte érdekes belelátni az első francia verő Moltke lelkébe, terveibe.

Adorján Andor Nagy katonák című munkája ezeket írja Moltke Helmuth életrajzában a hetvenes esztendő hadjáratának előkészítéséről:

A porosz hatalmi körök bizva néztek szemközt azzal az eshetőséggel, hogy háboruban számoljanak le Franciaországgal. És miközben III. Napoleon vakon engedte át magát hóboros illúzióinak s mitsém törődött a francia hadseregek szánalmas állapotával, teljes zülöttségével, az alatt Moltke szinte lázas izgalommal dolgozott rajta, hogy a porosz hadsereget teljesen harcra kész tegye és hogy tervet-tervre dolgozzon ki, amelynek segítségével majdan a porosz hadak nemcsak hogy győzelmet vehetnek a francia ellenségen, de fölölmös áradat-

jukkal egyszermind el is lephetik az egész országot.

De még ezzel sem érte be.

Ő maga elment Franciaországba. Mint turista, hol kocsi, hol gyalog távoli környékeket járt be. Kikémlelte a francia Rajnapartot, kifürkészte és megvizsgálta az utakat a határtól egész Párisig. Bismarckkal együtt valószínűs kényszerzetet szabadított rá Franciaországra. Tudósokat, tanárokat küldött el az országba: állítókében műszaki tiszteteket, akikkel rajzokat készítettett a francia erődítményekről és térképeket, amelyeken minden apró ösvény föl volt tüntetve... Amikor pedig az összes anyaga egybe volt gyűjtve, visszament Poroszországba s a tiszteteket bevallottan előkészítette a foladatra, amely várja őket. A vezérkarral a legapróbb részletéig kidolgoztatta minden hadmozdulat tervét, hogy invázió esetére napról-napra mi lenne a teendője a porosz hadaknak.

Igy készült Poroszország a háborúra. És Moltke munkáját senki sem találta kicsinyesnek, vagy nevetségesnek. A legsűrűbb titoktartás takarta, hogy a vezérkar min dolgozik. A legapróbb hír nem szivárgott ki belőle, hogy a francia terepet Poroszország jobban ismeri, mint maga a francia hadsereg. Roon, a porosz hadügyminiszter nem górdított akadályt Moltke firtató és előkészítő munkálatjainak útjába. Ellenkezőleg. Moltke minden kívánsága pa-

rancos volt a szemében. Gyarapították a műszaki csapatokat, kiegészítették a tüzérséget, a munka a minisztériumban és a vezérkarban olyan lázas volt, mintha nem is készülne háborúra, hanem már javában benne élnének. S ilyen körülmények között következett el, hogy a spanyol trónkérdés körül támadt konfliktus folyamán a balga III. Napoleon császár fellengős könnyelműséggel beleesett Bismarck csapdájába és megizente a háborút Poroszországnak...

Az 1870—71-iki porosz-francia háborúnak Moltke volt a lelke.

Nem terjeszkedhetünk ki itt a szerencsétlen hadjáratnak részleteire, a legfűrosabb és legsajátosabb háboruk egyikére, amelynek során az a rendkívüli dolog történt meg, hogy az egyik hadviselő fél, a francia, soha egyetlen pillanatra sem tudott semmiféle előnyt kicsikarni ellenfele fölött. Az egész hadjárat folyamán egyetlen győzelmet sem szereztek a franciák, sőt a kisebb összeütközések alatt sem kedvezett nekik soha a szerencse. Egyik kudarc a másikat követte. Moltke számításai bámulatos biztonsággal váltak be. Igaz, hogy e tekintetben a német hadvezérnek rendkívüli segítőtársa is akadt III. Napoleon kimondhatatlan ügyetlenségében és tehetetlenségében.

Alig három hét alatt a porosz seregek már Páris elé érkeztek, az invázió tulajdonképeni céljához. A gyorsaság, amelynek tanujelét adták, ezuttal még villámszerűbb volt mint

a kérdést úgy lehetne megoldani, hogy a sebészteket szállító waggonok a lóvasúti síneken bejárnának a városba s innen hordágyakon szállítanák el őket a kórházba.

A választmány úgy határozott, hogy ezt a kérdést a városi tanács elé utasítja.

Zimmermann Károly dr. jelentette még, hogy a Vörös Kereszt egyesület önkéntes ápolónői tanfolyamát százötvenen látogatják, az oktatásra szükséges három hét augusztus 21-én lejár, irjanak fel tehát a központhoz, hogy küldjön ki megbízottat az ápolónői vizsgákon való részvételre s küldje el a jelvényeket és okleveleket.

A választmány ilyen értelemben határozott. Végül Várhelyi Janka elnöknő megköszönte a választmány tagjainak részvételüket s ezzel az ülés véget ért.

Az orosz harctéren is működik a tábori posta.

(Visszaélés az olcsó levelezőlapokkal.)

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 13.

A belügyminiszter értesítése kapcsán Várjassy Lajos polgármester közölte, hogy Oroszország ellen küzdő csapataink részére berendezett tábori posta szolgáltatást augusztus hó 11-én megkezdte.

A tábori postai levelezőlapok rendeltetésére és használatára nézve a közönség jórészt tévedésben van és a közönséges levelezőlapok helyett, nagy általánosságban a tábori postai levelezőlapokat használja.

A tábori postai levelezőlap a hadrakelt sereg tagjai és az otthon maradt családtagjai és hozzátartozói közti levelezésre szolgál és csak a posta által kiadott tábori postai levelezőlapokat szabad e célra díjmentesen használni. Tehát csak a hadra kelt sereg tagjai, otthon maradt hozzátartozóikat értesíthetik ily levelezőlapokon, illetőleg az utóbbiak a hadra kelt sereg tagjaihoz írhatnak ezeken.

A magánipar által jogtalanul előállított és sajnósan nagy mennyiségben a közönség közt elterjesztett u. n. tábori postai levelezőlapok használatától a közönség óvkozik, mert ezeket legjobb esetben csak a levélportó beszedése mellett fogja kézbesíteni a posta, legtöbb esetben pedig mint nem díjmentes és nem bementesített levelezőlapokat a fennálló szabályok értelmében nem fogja elszállítani a rendeltetési helyére.

Ugyancsak óvakodni kell a posta által kiadott tábori postai levelezőlapoknak illetéktelen, azaz nem a fent körülrít viszonylatban és a fentjelölt célra való használatától, mert a posta nemcsak megportózza, esetleg el sem szállítja a levelezőlapokat, de rosszhiszeműség esetén még a jövedéki eljárást is megindítja az érdekeltek ellen.

A tábori postai levelezőlapoknak magánipar utján való előállítói és terjesztői ellen a büntető eljárás megindítása iránt a szükséges lépéseket a postaigazgatás megtette.

Allami segítség a bevonultak családjainak

(Jelentkezésre hívják föl a katonák hátramaradottait.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

Sándor János belügyminiszter sürgős rendelkezésben teszi közzé a következőket:

— Az 1882-ik évi XI-ik törvényeik 9. §-a alapján elrendelem, hogy a mozgósítás folytán bevonultaknak gyámol nélkül maradt családjai a segélyezés végett összeírassanak.

Amikor ezt közzé teszem nyugtassa meg e nehéz időkben a bevonultak családjait az a tudat, hogy

a magyar állam megtesz minden tőle telhetőt, hogy a családok távolléte idején létfenntartásukat biztosítsa.

Segélyre igénnyel bír minden, a magyar szent korona országainak területén tartózkodási hellyel bíró, tényleges katonai szolgálatra bevonult s a legénység nem tényleges állományába tartozó, tartósan szabadságoltak, tartalékosnak, póttartalékosnak, tengervédnek és népfelkelőknek, valamint az 1912. LXVIII. t-cikk alapján

személyes szolgálatra bevonult egyének: a) neje, b) gyermeke, akkor is, ha házasságon kívül született, c) mostoha gyermeke, d) unokája, e) apja, anyja, mostoha apja, mostoha anyja, f) nagypapja, nagyanyja, g) nejenek édes apja, nejenek édes anyja, h) édes vagy mostoha testvére,

valamennyi csak akkor, ha semmiféle állandó ellátásban nem részesül, ha magát vagy a családját jövedelméből vagy önálló más keresetéből fenntartani nem képes és ha öt addig

egészben vagy részben a bevonult tartotta el saját keresetéből.

A segélyre való igény szempontjából a bevonultnak gyermekével egy tekintet alá esik az a gyermek is, akit az állami gyermekvédelem helyezett el a bevonultnak családjában.

Az összeírás jelentkezés alapján történik. A segélyre igényt tartók azonnal jelentkezzenek: községekben a községi előljárásnál, városokban a polgármester által megbízott tisztviselőnél, Fiumében a városi tanács által megbízott tisztviselőnél. Segélyért mindenki ott jelentkezik (abban a községben, városban, ahol tartózkodik.) Állami (államvasuti) alkalmazottnak igényjogosult családtagjai ne jelentkezzenek, mert azok hivatalból iratnak össze.

A segély napi összege fejenként (családtagonként) annak a katonai átvonulási életmezési illetéknek napi összegével számítatik, amely a bevonultnak állandó lakhelyére nézve meg van állapítva.

A segély napi összege törvényhatóságoként különböző; a segély legkisebb összege naponként s fejenként 57 fillér, a legnagyobb 70 fillér, azokban Kassán 80 fillér, Fiumében 81 fillér, Pozsonyban 88 fillér.

A nyolc évesnél fiatalabb családtagoknak, valamint az olyan családtagoknak, akiket a bevonult csak részben tartott el saját keresetéből, az egy családtagra nézve megállapított napi segély összegének fele jár.

Amennyiben a segélyezett családnak saját lakóháza, vagy egyébként ingyen lakása nincs, napi lakásilletéket is kap, amely lakásilleték rendszerint a napi segélyösszeg fele; azonban egy évről számítva, nem lehet nagyobb a segélyezett család által fizetett évi lakbér összegénél.

A család részére megállapított rendszeres napi segélynek és a napi lakásilletéknek összege együttvéve nem haladhatja meg a bevonult átlagos napi keresetének összegét.

A segélyre való igényt véglegesen megállapítja: községekben a járási főszolgabíró, városokban a polgármester.

A segélyre való igénynek, valamint a segély összegének megállapítása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

A segélyeket községekben az előjáró, városokban a városi pénztár fizeti ki.

A segélyt első ízben egy összegben augusztus hó folyamán, azután minden hó elsején és 16-án előre fizetik.

Olyan családnak, amely a bevonultnak a községbe való visszerkezése napjától számítot

az, amellyel a porosz-osztrák hadjárat alatt operáltak. És mihielyt Páris elé értak, megkezdtek a főváros ostromát.

Az ostrom sikeres megvívásához két hadsereg volt szükség: egyre, amely körülzárja a várost és végrehajtja a tulajdonképeni ostromot s egy másikra, amely ezt az első hadsereget tágabb körben körülkeríti és minden oldalról védi az esetleges felmentő seregek támadásai ellenében. Moltke kitűnően megértette ezt a feladatot s míg az egyik porosz hadsereg Páris védelmezőjének, Trochu tábornoknak félmillió emberből álló garnizonjával nézett farkasszemet, addig a másik hadsereg, háttal az előzőnek, várta azokat a francia hadakat, amelyek a főváros felszabadítására jöhettek.

Metz kapitulációja után Frigyes Károly herceg hadai szintén a második porosz sereggel csatlakoztak s a két egyesült had most döntő fölényvel verte sorra a főváros felszabadítására érkező francia hadtesteket. Ohanzy hadait a Loire mellett, Bourbaki seregét a bourges-i útközben, végül Faidherbet kizak-Franciaországban verte meg a második porosz sereg, mialatt az első még mindig Páris körülzárásával volt elfoglalva. A különböző hadműveletek sikeres végrehajtása érdekében Moltke néha kockázatos operációkhoz is nyúlt. Hogy például a második sereget erősítse, az ostromló sereget megritkította és egyes hadosztályokat a második főszereghez csatolt. Nehogy azonban az ostromló sereg ritkulása a város

védelmezőiben túlságos bátorságot támaszon s hogy az első sereg számbeli gyengülését leplezze, hozátfogott Páris bombázataához.

A Nemzeti Védelem kormánya hasznalat tiltakozott e barbárismus ellen. Moltke nem ismert kiméletet és bombáinak valószínűsühatagát árasztotta a fővárosra, noha a modern hadviselés el szokott térni az effle vándál eljárástól. Hogy fenyegető hatalma minél teljesebb legyen, ő, aki kitűnően ismerte Páris hely- és tereprajzát, épen azokat a középületeket vette célba, amelyek mint műkincsek s történeti emlékek a nemzet szemében a legdrágábbak voltak. A város védelmezői ilyen körülmények között már csak osodában bízhettek s ez a osoda sehogy sem akart elkövetkezni. Trochu tábornok a legfantasztikusabb tervekkel próbálkozott, anélkül persze, hogy ezek gyakorlati eredménnyel jártak volna. És mialatt a francia tábornok a fantázia birodalmában járt, onnan várta a segítséget, azalatt Moltke kiméletlen ridegséggel valószínűsítette meg nagyon bonyolult, de kitűnően kombinált terveit. A német hadvezér védve volt minden meglepetés ellen. Szemmel tartott minden hadmozdulatot, számolt minden eshetőséggel, pontosan tudott minden distanciat és el kell ismerni róla, hogy az egész hadjárat folyamán sohasem tévedett számításában akár csak a legkisebb csapat, vagy akár csak egy órai idő tekintetében is.

Amikor aztán a bombázott és kiéhezett

Páris végül nem bírta tovább az ellentállást és elérkezett a kapituláció órája. Moltke a meghódolt ellenséggel szemben is épen olyan kiméletlen szigorúságot tanusított, mint akkor, amikor még harctéri ellenségek voltak. Előzőleg, a hadi tanácsban, amely Vilmos király elnöklése alatt ült össze, mindenkor a legteljesebb ellenszenv hangján beszélt a franciákról s ehhez az állásponthoz hű maradt Páris behódolása után is. Moltke teljesen át volt itatva a porosz hatalom imádatától és azt akarta, hogy a kontinensen, Poroszország közeli szomszédjai között, ne legyen csak egy is, amely a jövőben az ország vetélytársa lehetne.

Épen ezért nem érte be vele, hogy a hadi szerenossé segítségével sikerült Franciaországot porig aláznia, hanem olyan helyzetbe kívánta hozni az országot, amelyből fel se emelkedhessen többé.

Franciaország végleges eltiprását kívánta. Azt akarta, hogy a győztes Poroszország Európa diplomáciájának megnyerésével Franciaországot a harmadrendű államok nivójára süllyessze. E tekintetben, mint látjuk, Moltke sem volt sokkal kiméletesebb, vagy emelkedettebb szellemű, mint a porosz hadak egykori vezére Büchner, aki a szövetséges hadakkal való párisi bevonulása után mereven ragaszkodott Franciaország porig alázásához, sőt az ország földarabolását tartotta kívánatosnak. Moltke nem jutott ugyan egészen idáig a követelése-

két hó, vagy a bevonult elhalálozásának vagy eltűnésének napjától számított hat hó eltelté után jelentkeznek, segélyre egyáltalán nincs igénye.

Aki a segély összegére befolyással bíró körülményekre nézve tudva valótlán adatokat mond be, vagy adatokat elhallgat, ugyancsak aki a megállapított segély összegének leszállítását, vagy a segélynek beszüntetését maga után vonó körülményeket a hatóságnak haldéktalanul be nem jelent, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik. A segélyezés körül mindennemű eljárás ingyenes.

A bevonultnak a magyar szent korona országai területén tartózkodási hellyel bíró családtagjai segélyre akkor is igényvel bírnak, ha a bevonult osztrák állampolgár, vagy bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű.

Október elsejéig tart a moratórium.

(A meghosszabbító kormányrendelet.)

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 13.

Mint már az Aradi Közlöny mai számában jelezte: a moratórium meghosszabbítás kormányrendelettel történt. A moratórium tartama két hónap lesz és augusztus elsejétől számítódik.

A Budapesti Közlöny mai száma publikálja a kormányrendeletet a moratórium tárgyában. A rendelet szerint lejárt, vagy szeptember hó 30-ik napjáig bezárólag lejárt pénztartozások fizetésére, amelyek augusztus hó első napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten, vagy más magánjogi címen alapulnak, amely augusztus első napja előtt keletkezett,

két hónapi halasztás (moratórium) engedtetik.

Oly tartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján, vagy törvénynél fogva kamattal jár, a kamatot halasztás idejére is lehet számítani, nem kamatozó tartozás után törvényes kamattal számítható.

A megjelölt halasztás kerete alá nem esnek: állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai.

Zálogleveleknek, valamint óvadékképes követvényeknek kamatszélvényei és kisorsolt címelei.

Törlesztéses záloglevél kölcsönöknek kamatai.

Közüzemeknek használatiért fizetendő díjak. Hadállapotbeli segélyezésekkel szemben fennálló tartozások.

Tartásdíjak és életjáradékok.

Biztosítási ügyletekből eredő többféle tartozások.

Bértartozások, kivéve a katonai szolgálatot teljesítőkkel szemben fennálló és ismertetett tekinteteket.

Haszonbértartozások.

Szolgálati szerződésekből eredő tartozások. Idegen vagyron kezeléséből a halasztás ideje miatt befolyó jövedelem kiszolgáltatása a vagyronkezelőt megillető jogok épségben tartásával.

Publikálja továbbá a rendelet, hogy ha a betéti könyvre, vagy folyószámlára elhelyezett betét augusztus hó 1 napján kétezer koronát meg nem haladt

a betéte kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, ha vonkint kétszáz koronának kifizetését követelheti,

de kétezer koronától négyezer koronáig terjedő betétnél a halasztás egész ideje alatt legfeljebb a betét tíz százalékának kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti,

amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre alkalmazottai fizetésének, vagy munkabérének üzleti, vagy üzemi helyiségei bérének kiegyenlítésére multhatatlanul szüksége van, vagy amennyiben az összeget adók, vagy más köztartozások kiegyenlítéséül a beszédésükre hivatott pénztárhoz utalja át. E jogával azonban csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget, amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs, legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Berlinből jelentik: A Norddeutsche Allgemeine Zeitung írja: Németország pénzügyi hadikészültsége fényesen állotta ki a mozgási-

tást megelőző és követő napok próbáját, az első nagy próbát. Pénzügyi erőnk gerince, a birodalmi bank megingathatatlanul és erőteljesen áll. Ugyanez mondható a berlini és vidéki nagy bankintézetekről. A moratórium, az általános váltómoratórium elrendelése dolgában felhangzott óhajoknak az általánosság érdekében nem szabad eleget tenni. A birodalom hadikölcsöneit magának a német népnek kell összeadnia. Erre a célra a lakosság által a bankoknál, takarékpénztáraknál és szövetkezeteknél elhelyezett több mint harminc milliárdra rugó készpénz és készpénzkövetelés folyósítandó és forgalomban tartandó. Fölmerült tehát annak szükségessége, hogy Németország a pénzügyi hadsegélyt úgy szervezze, hogy az általános fizetési kötelezettség és fizetésteljesítés fentartható legyen. Ennek a szervezetnek a felépítése a birodalmi bank régen előkészített erőteljes pozíciója által és a mindenütt berendezett és hatáskörét illetőleg napról-napra bővített kölcsönpénztárak útján volt lehetséges. A külkereskedelem azonban önmagában zárt, szélesebb körökre ki nem terjedő, és csakis váltókövetelésekre és külföldiekénél fennálló tartozások fizetésére szorítókozó lesz.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Nordisk-vigjáték az Apollóban. Akik végignézték az Apolló-színház mai új műsorát, azok kellemes perceket szereztek maguknak ebben a komor időben is. A világhíres Nordisk-filmgyárnak olyan ragyogó ötletességgel megkonstruált vigjátéka került vetítésre, amely hangos kacagásra ingerelte az embereket. Teljesen új helyzetek, még nem látott groteszk jelenetek kergetik egymást ebben a fényes vigjátékban, amelynek nemesak a szűzsége érdemel dicséretet, hanem az előkelő, fényes kiállítás is. A művészi kiállítást s a festői rendezést különben már megszokhattuk a Nordisk-filmgyártól. A vigjáték mellett egy megható drámai képből gyönyörködhetünk. A gyermeki szerelmet már sokféle beállításban hozta a kinematográfia a közönség elé, de a hamisítatlan életre egyik sem tapintott rá annyi finom megfigyeléssel, mint ennek a drámának a szerzője. Az új műsort — mely pénteken kerül utoljára vetítésre — még más rövidebb, de figyelemre érdekes kép egészíti ki.

* A katonazene szombattól kezdve az Urániában a behívottak családtagjai javára játszik.

ben s a részleges feldarabolástól elállott volna ellenben ahhoz makacsul ragaszkodott, hogy Poroszország korlátozhassa a jövőben Franciaország szárazföldi és tengeri haderejét, perazé oly mértékben, hogy a porosz hatalomra nézve Franciaország soha többé veszedelmes ne lehessen.

Ezek a kívánságai nem vállottak valóra, egyébként azonban Moltke fényesen elnyerte érdemeinek jutalmát. Még 1870. október 28-án, a német birodalmi egység kimondásának alkalmából Vilmos porosz király és német császár Moltke Helmutot a versaillesi királyi kastélyban grófi méltóságra emelte. 1871. június 16-án pedig a német hadak tábornagya lett. És amikor a győztes háború befejezése után a poroszok visszatértek hazájukba, a berlini bevonulás alkalmából Moltkenak, aki az őz császár és király oldalán lovagolt, viharos ovációkban volt része... Berlin és az egész ország kábultan ünnepelte a kiváló porosz katonát, aki Vilmossal, Bismarckkal és Roon hadügyminiszterrel együtt váltotta valóra azt a nagy eszmét, amely után oly régóta sóvárgott minden német hazafi.

A hadak mezején ezután nem jutott több szerepe Moltkenak. A porosz-francia háború óta a porosz fegyverek nyugodtan pihentek és más oldalon, a gazdasági, politikai és szellemi téren folyt a nagy munka, amellyel Poroszország megszilárdítani igyekezett mindazt, amit fegyvereinek erejével szerzett. Moltke ebből a

munkából is kikérte a maga részét. Vilmos császár az urakháza tagjává nevezte ki 1872. január 28-án, de politikai téren már nem jutott Moltkenak oly jelentős szerepe, mint előzőleg a harcmezőn. A tétlenségben a nagy tábornok, aki természetegyként mindig meglehetősen gyenge és satnya volt, most már egészen kicsiny aggyastyánná zsugorodott össze... A parlamenti vitákban ritkán szerepelt, de azért mint vezérkari főnök tovább is aktív szolgálatban maradt a különben is élénk szemű figyelmű volt minden eseménynek.

Nagy hallgatagsága miatt a „néma dán”-nak és a „nagy hallgatag”-nak nevezték el. Ha élőszóval nem is igen ártotta magát eseményekbe, annál többet foglalkozott azonban velük írásban. Számos munkája jelent meg, többnyire hadtörténeti vonatkozásúak. Ezenkívül megjelentek a feleségével váltott levelei is, valamint egy sereg kommentárja, amelyekkel részint a keleti eseményeket, részint pedig a porosz-francia háború történetét kísérték. Több tanulmányában pedig a német hadseregdojgaival a különböző szükségessé váló reformok kérdésével foglalkozott.

Mint politikus a német konzervatívok pad-sorában foglalt helyet. Ritka beszédjeiben szintén leginkább a hadsereg kérdéseivel foglalkozott és ezek a szónoklatok 1879-ben jentek meg összegyűjtve Berlinben. Bizonyos, hogy a politikus Moltke messze elmaradt a hadvezér mögött s mélyen érezte ő ezt maga is. Végül

1880-ban, tehát a nyolcvannégy éves korában elérkezettnek látta az időt, hogy visszavonuljon közszerepléstől s hogy legyen katonai állásáról is. Nyolcvannégy esztendőskorában Moltke lemondott a német hadsereg vezérkari főnökségéről, amely állásában Walderssee gróf lett az utóda. Ezután creisauai birtokára vonult vissza, ahol családja körében töltötte utolsó esztendeit.

A porosz királyok tisztelete és szeretete kísérte a kiváló aggyastyánt élte utolsó éveiben, sőt Creisauban ellátogatott hozzá a jelenlegi uralkodó II. Vilmos német császár és porosz király is... Ez a látogatás egyik utolsó nagy ünnepnapja volt az öreg urnak, aki kevéssel utóbb, 1891. áprilisában hunyta le örökre szemét. Creisauban temették el, ahol a hamvai díszes mauzóleumban nyugsznak.

Moltke tábornoknak még életében több szobrot állított a hálás Németország. Az egyiket szülővárosában, Parchimban állították föl 1876-ban, a másikkal Köln város adózott a német egység kiváló harcosának. A kölni szobrot 1881-ben leplezték le rendkívüli ünnepségek közepette, amelyben részt vett nemesak maga Moltke tábornok, de a porosz hadjárat még életben levő legtöbb kiemelkedő alakja is s az ünneplők élén maga a porosz királyi ház járt. Utóbb még egész sereg helyen állítottak Moltkenak szobrot, de mindegyiknél kétségtelenül maradandóbb az az emlék, amelyet időtlen időken át a porosz nép őriz meg róla...

Károly román király üdvözlése Tisza István grófnak.

(Egy nap a román királyi családnál — Pongrácz János gróf impressziói a román barátságról — Nyilatkozat a sinai fogadtatásról)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Budapest, augusztus 13.

Mikor hét ón, ebéd idő táján a vasút felől feltűnt Románia praesumptív trónörökösét, Károly herceget és kíséretét hozó autók sora, az ovációra készülő tömeg a hosszú várakozásban már-már elfáradt szemével, a népléleknek megfelelően, természetesen első sorban a külsőségeket kereste és csakhamar mag is találta a neki idegenszerű látványosságot. Gróf Nándor főkapitányt és Hegedüs Ede alezredest hozó autó után egy hatalmas gépkocsi száguldott, amelynek elejére, a motortakaró felé, furcsa alkotmány volt erősítve. Háború lévén mindenki valami autóra szerelt fegyverre gondolt és még azelőtt a közke pillanat alatt is, amíg ettől a furcsa valamitől a szem áttérelődött a Károly herceget hozó autóig, százféle magyarázatot lehetett hallani. A százegyedik volt az igazi. Mint tudjuk, ebben az autóban Pongrácz János gróf országgyűlési képviselő, a magyar parlament egyik legnépszerűbb és legszimpatikusabb tagja ült, aki a honvédelmi miniszter megbízásából kísérte a román herceget az ország határáig és gépjárművel vágó szerkezet volt erősítve. Az a lelkes tüntetés, amely a fiatal uralkodó-jelöltet nálunk Aradon fogadta, felejthetetlen lesz ugyan, de az bizonyos, hogy azt sem felejtik el, milyen furcsa autóra jött Aradra a „princ”. Hogy mennyire belevésődik az ilyen külsőség a nép emlékezetébe, semmi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy mákor ma este fél kilenc óra tájban a hatalmas gépkocsi ismét feltűnt a főúton, mint régi ismerőst üdvözölték és a benne ülő főurat, Pongrácz grófot hatalmas éljenzéssel fogadta az esti korzó közönsége.

Ma este érkezett vissza ugyanis előkelő küldetéséből Pongrácz gróf, valamint kísérő társai, Biedermann Imre báró és Schödler Frigyes ulánushadnagy. A hatalmas reflektorok már messziről elárulták az autó érkezését és most, amikor a közönség minden legkisebb momentumot is, amelyről azt hiszi, hogy valami összefüggésben állhat a háborúval, kíváncsian les, sorfalat állott az utcán valóságos versenyt futott a kocsi mellett, hogy megtudja, kik az érkezők és miért jöttek Aradra.

Mint említettük

csakhamar ismerősök gyanánt üdvözölték az autó utasait,

hirtelen egy kis ováció is kijutott nekik és az urak, miután leverték magukról a hosszú ut porát, vacsorához ültek a Fehér Kereszt szálló téli kertjében, majd pedig Pongrácz gróf és Biedermann báró a Városi kávéházban pihentek meg, ahol a gróf lekötélő szíveséggel állott az Aradi Közlöny munkatársának rendelkezésére és mondott el utjáról, főleg azonban a román királyi család sinajai kastélyában eltöltött időről rendkívül érdekes részleteket.

— Nem tudok, mondotta a gróf, ha kijelentem, amit bizonyára már önök ugyanis tudnak, hogy Károly herceg utja Magyarországon keresztül

az ünneplések szakadatlan sora volt.

Maga a herceg is érezte, hogy ebben az országban egy nagy testvériesülés történt s ő, aki bizonyára be van avatva a közelmúltakban

történetekbe is, jól eső örömmel állapította meg, hogy a személyének szóló ovációk, tüntetések az egymást megértő és egymást megtaláló testvérnépek lelkének legbensejéből törtek ki. Prödelig magyar esendőrkinézettel utaztunk, az ország határában elváltak azonban tőlünk a csendőrök. Mi utunkat folytatva közel a román határhoz találkoztunk Ferdinánd ő fenséggel, a román trónörökössel, aki fia elé jött gépkocsijával, hogy őt hazája földjén elsőnek üdvözölje. A trónörökös fiának az utról küldött távirataiból már értesült a lélekemelő jelenetekről, melyeknek a fiatal herceg központjában állott.

— Igazán köszönöm az uraknak ezt a lekötélő szíveséget, amelyet fiam iránt tanúsítottak! — mondotta a trónörökös nagy kedvességgel a szívélyes üdvözlés hangján német nyelven nekünk és hozzánk csatlakozva velünk együtt tért vissza ő is a sinajai királyi kastélyba. Csak uralkodóktól telő szívélyességgel és közvetlen kedvességgel fogadott bennünket házában, nagy előzékenységgel ő maga vezetett be bennünket a részünkre kijelölt lakosztályba, majd pedig átöltözés után ő maga hívott meg bennünket este dínere.

— Ebéd közben részletesen beszámoltattam magának a fenséges ur a gyönyörű magyarországi túra minden részletéről és látszott az arcán, hogy mennyire örült ő is, hogy

Magyarország népe a román királyi ház mellett oly nagy melegséggel és felejthetetlenül szépen tüntetett.

— Ő felsége a király — jelentette ki — a szokatlan idő ellenére is fogadni méltóztatik az urakat és kéri, hogy lakosztályába fáradni szíveskedjenek!

— Őszintén megvallom, nagyon jól esett ez a ritka kitüntetés és mi azonnal eleget tettünk a felséges ur parancsának, átvonultunk a kastély másik szárnyába, ahol a király dolgozószobájába vezettek bennünket s itt egyedül találtuk az uralkodót Erzsébet királynéval s az udvartartás más előkelőségeit. Nagy ceremóniák között történt bemutatkozásunk s a király is a legnagyobb szívélyességgel s lekötélő nyájjassággal fogadott bennünket. Valósággal zavarba hozott bennünket az uralkodópár közvetlen egyszerű modora és az a melegség, amellyel személyeink iránt érdeklődtek és különösen a köszönetnek az a meleg hangja, amellyel bennünket, a királyi család egyik tagjával szemben tanúsított szolgálatainkért elhalmoztak. A királyné kívánságára s a király szíves meghívására hosszabb időt töltöttünk az audiencián, amelynek befejeztével távozásunk előtt így szólott ő felsége:

— Ich danke den Herren nochmals, es war wircklich sehr liebenswürdig, dass Sie durch solche grosse Gefahren meinen Neffen nach Sinaia begleitet haben!

— A király ezután személyesen meghívott bennünket másnap ebédre.

— Tegnap a nagy gála dínern, amely valóságos grand pares volt, az uralkodó pár ismét roppant kedves és előzékeny volt velünk

szemben. Ebéd közben a legakrabább témáról, a háborúról esett sok szó, majd pedig cserébe követte a dínert. Több, mint egy fél óráig beszélgettem a királlyal, majd a királynéval.

— Románia állástogilását illetőleg a minapok alatt a dínern, vagy a cserélnem esett szó méltóságos uram? — kérdezte munkatársunk.

— Amint mondtam, a háborúval sokat beszéltem s nagyon dicsérték a monarchia fegyveres erajét, de úgy a király, mint a királyné ovakodtak nyilatkozatot tenni.

Határozott impresszióm azonban, hogy Romániában s a román udvarnál minden szimpátia mellettünk van!

— Ha szabad kérdeznünk, mikől merítette méltóságod ezt az impressziót?

— A király és a királyné is kegyesek voltak több mint fél óráig velem beszélgetni s ha nem is mondtak semmi határozottat, sok olyan megjegyzés esett, amelyet csak egyféleképpen lehet magyarázni. Bővebben erről nem nyilatkozhatom, de

határozottan mondhatom, hogy Románia érzelmileg már is mellettünk van.

A cseréln különben még egy nagyon érdekes dolog történt. Károly király őfelsége Tisza István gróf személye iránt érdeklődött nálam. A beszélgetés minden egyes szavát megőriztem s híven közölhetem önnek. A jelenet a következőképpen folyt le: Beszélgetés közben a király egyszerre, anélkül, hogy a magyar miniszterelnök neve előzőleg szóba került volna, ezzel a kérdéssel fordult hozzám:

„Wie geht es dem Grafen Tisza?”

— Ich danke Majestät, ich glauba wohl! — feleltem.

„Ich bitte — folytatta a felséges ur — den Grafen auch meinen besten Danke und meine Grusse auszu-richten!”

Ki sem mondhatom, mennyire meglepett és milyen jól esett nekem a király érdeklődése a magyar miniszterelnök iránt s üdvözlése, amelyet, ahogy Budapestre érek, tolmácsolni fogok Tiszának.

— Különben valánemnyien, akik az autó túrában részt vettünk, dekorációkat kaptunk őfelségétől, még a sofförök is. Én a román koronarend nagykeresztjét, a hadnagy a koronarend első osztályu tiszti keresztjét, Biedermann báró pedig a koronarend másodosztályu tiszti keresztjét. A sofförök valamennyien arany szolgálati érmet kaptak. De talán a dekorációnál is jobban meglepetta a sofföröket, amikor a bucsuzásnál megjelent Károly herceg is köszönete fejéül valamennyivel kezét szorított, bő borzavakót is juttatva egyuttal nekik.

Az ARADI KÖZLÖNY teljesszáma:

Szerkesztőség (41 napos)	257
Szerkesztőség (csak 6 napos)	181
mellettkötés)	181
Küldetési- és elosztási osztály	181
Nyomda	181

Neuman Dánielné báróné temetése.

(Arad társadalmának részvéte.)

Az Aradi Közlöny indósítójától.

Arad, augusztus 13.

Ritkán megnyilvánuló impozáns részvét mellett temették el ma délután öt órakor Neuman-Fürst Mária bárónét. A temetésen megjelent egész Arad városa, az előkelők ép úgy, mint a legszegényebbek, azok, akikkel társadalmilag érintkezett s azok, akik évek hossza során kimeríthetetlen jótékonyágának, mindent megérző szívének áldásait élvezték. Könyekkel teltek meg a szemek, azt a valóban nagy asszonyt siratták, aki egész életében mintaképe volt a magasabb, fenköltebb embertípusnak, az önfeláldozó, munkás jótékonyágnak.

Tompá és komor gyászpompába öltözött a családi ház, sápadtfenyű kandelaberek világították meg a fekete drapériákat. Az udvaron, az egyszerű ravatal körül Arad város előkelőségei állanak: Urbán Iván báró főispán és Vargassy Lajos polgármester a vármegye és a város képviselőiben, intézmények, egyesületek testületileg, Arad társadalmának vezetői.

A halovány gyászkocsi előtt három koszorú kocsis. A koszorúk feliratai a következők:

Dein Mutterl — Margit. Felejthetetlen jó anyámnak — Károly. Fiui szeretettel — Tibor. Szerető fivérérd Odön — Etelka, Odön és Edith. Kegyelete jeléül — Friedmann Irma. Szeretettel — Heinrich család. Szeretettel — Alfréd, Stefi, Edi, Mariska, Feri. Igaz részvétük jeléül — Urbán Iván és neje. Hálás kegyelettel — Dr. Mandl család. Emlékedet őrizni fogom. — ifj. Neuman Adolf. Der Lieben Tante. — Adele, Hans. Kegyelete jeléül — Kis Mihályné. Kegyelete jeléül — Rosenberg Miksa dr. Letzte Grüsse — Ernst, Gizi. Kegyelete jeléül — Fodor Gyula és neje. Szinte tisztelete jeléül — Lukács Jenő dr. Kegyelete jeléül — Tenner József és neje. Kedves Marieczinek — Ernő és Szeréna. Felejthetetlen elnöknénknak — a hálás izr. négyzet és népkönyha. Kegyelete jeléül — Ring Géza. Utolsó üdvözetünk — Walder Gyula és neje. Őszinte kegyelettel — Jenő, Klára. Viszontlátásra — Fani. Szeretete jeléül — Viski Pál és neje.

A nagyteremben a gyász virágdiszében felravatalozva az egyszerű ércoporsó, rajta egyetlen koszorú:

Drága nőmnek — Dani.

Öt órakor a koporsót az udvaron felállított, fekete bársonydrapériával bevont katafalkra helyezik. Megkezdődik a megindító gyászszertartás. A templomi vegyes kórus komor és busongó gyászdalt énekel, amelyet könyekig meghatva hallgat a gyászoló közönség. Ezután Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi mélyen megindító s költői lendületű gyászbeszédében méltatta a megdicsőült nagyaszonnyt, akinek a jótékonyág — mondotta — nem időtöltés, nem szórakozás, nem hiúság kérdése volt, hanem igazi, bensőből fakadó lelki szükség.

— Az ő áldozatkészsége — mondotta megható beszédében a főrabbi — nem abban mérte ki, hogy megzámíthatatlan esetben és abban a mértékben, melyet szív és mód parancsolt, összegeket adományozott, alapítványokat létesített és nevet kölcsönzött, mely a nemes ügynek irányt szabott és fellendülést adott. Így mások is tesznek. A mi megdicsőült nagyaszonnyunk emellett nem kerülte a szegénységet, neki a nyomor nem volt elviselhetetlen látvány. Kévs olyan szegényünk volt, akinek lakását fel nem kereste, hogy meggyőződést szerezzen, hol szorulnak segítségre. Neki lát fogadó terve volt: egy s lényes palotában ott, ahol a szegénység, gyermekek, fér-

fiak, asszonyok a tél fokozott nyomort okozó fagyos napjain menedéket és meleg ételt kerestek. Azokban az időkben, nap mint nap, olykor beteges is, mások karjaira támaszkodva odasieltek, órákat töltött az előkelő hölgy a legszegényebbek között és csak ott volt található. V ennen énjéből adott minden érzését, minden gondolatát fáradhatatlan lelkes buzgalommal vetette latba, szerzett, alkotott, tanácsolt, serkentett, buzdított, példát adott és követőket nevelt a jótékonyág nemes, szent ügyének.

A megható gyászbeszéd alatt egy szem nem maradt szárazon, mindenki átérzte azt a pótolhatatlan veszteséget, amely a nemes szívű urnó elhunytával érte Aradot. A beszéd befejeztével ismét a kórus énekelt, majd a menet elindult a temető felé.

A temető kapuja előtt ismét Vágvölgyi Lajos dr. főrabbi mondott imát, majd a sírnál Krausz Jónás rabbi bucsuztatta magasan szárnyaló, szép beszédben az elhunytat.

ANGLIA HADAT ÜZENT A MONARCHIÁNAK.

(Törökország és Bulgária mellettünk. — Lázadás készül Oroszországban. — Döntő tengeri ütközet előtt.)

Távirati tudósítás.

Berlin—Budapest, augusztus 13.

Visszavert kozák támadás.

Budapest: (Hivatalos.) Északkeleti hadiszíntéren egy zászlóaljjal több kozák szotynából álló csapatot, melynek több gépfegyvere és tizenkét ágyúja volt, visszavetettünk olyannyira, hogy ellenség megfutamodva vonult vissza a határról. Ezenfelül több kisebb osztály, amely a határon kísérelte meg a betörést, csapataink közeledtén visszavonultak.

A hangulat Oroszországban

A Czernovitzer Allgemeine Zeitung c. y ottani középiskolai tanárnak érdekes közli. A tanár hosszú és kalandos utazás tért vissza Odesszából. Augusztus 6 áig tózkodott Odesszában, ahol egyáltalában nem volt háborús kedvű a hangulat. A rendőrség vezetésével serdülő gyerskekkel rendeztetek tüntetés a háború mellett. Mikor híre járt, hogy német csapatok bevonultak Lengyelországba, az odesszai intelligencia azon sajnálkozott, hogy Németország és Ausztria Magyarország csak a lengyeleket szabadítja fel, a többi oroszok azonban megmaradnak a cárkancsukája alatt. Az oroszok áldanak a napot, amelyen Ausztria-Magyarország megszabadítaná őket a járomtól. Az orosz lapok hazug tudósításokat közölnek a kozákok hőstetteiről. A doni, terek és urali kozákok azonban nagyon hűvösen fogadták a mozgósítás híreit.

Ferrong a Kaukázus.

Berlin: A Deutsches Tagblatt konstantinápolyi távirata szerint az orosz Kaukázusban forradalmi mozgalmak észlelhetők és számos ott tábor előkelő tőzegen család elhagyta a kaukázusi területet.

Ukraina Oroszország ellen.

Lemberg: A Dilo, a legelterjedtebb ukrainai lap, felhívást közölt a lakossághoz egy hadikomité alapítása céljából. Ez a komité a központi szerve volna a már kiképzés alatt álló, vagy a jövőben jelentkező ukrainai önkéntes seregeknek, amely részt fog venni az Oroszország ellen való harcban.

Anglia hadüzenete.

Bécs: (Hivatalos.) Sir Moric de Bunsen brit királyi nagykövet ma megjelent a cs. és kir. közös külügyminiszteriumban és kijelentette, hogy Franciaország az osztrák-magyar monarchiával háborús állapotban lévőnek tekinti magát, mert Ausztria-Magyarország Franciaország szövetségese, Oroszország ellen háborút vi-

sel és Franciaország ellenségét, a német birodalmat támogatja. Együttal kijelentette a brit királyi nagykövet, hogy tekintettel Franciaország magatartására Nagybritannia a monarchiával is hadállapotban lévőnek tekinti magát.

Bulgária a monarchia mellett.

Szofia: Kambana című felhivatalos lap vezércikkben azt írja, hogy Bulgáriának mindent meg kell tenni, hogy Szerbia megsemmisítésében részt vegyen. Csatlakoznia kell a hármasszövetséghez és Törökországhoz.

Törökország Oroszország ellen.

Bukarest: A Dimineața-val teljesen megbízható helyről közlik, hogy Törökország Oroszország ellen mozgósít s már minden előkészületet megtett, hogy

bevonuljon a Kaukázusba s megtámadja az orosz csapatokat.

A hármasszövetség egyik államának itthoni diplomatája azt mondta, hogy Törökország mindenben egyetért a monarchiával és Németországgal s hogy a török mozgósítás nem irányul Görögország ellen. Egy másik diplomata viszont kijelentette a Dimineața-nak, hogy ha Törökország megtámadja Oroszországot, az angol hadihajók megjelennek a Dardanellák előtt.

Tengeri ütközet előtt a flotta.

Bécs: A Neues Wiener Tagblatt jelentése szerint hadiflottáknak nemsokára alkalmas lesz babizonítani a világ előtt, hogy a haza nem csak a hadseregére, hanem

a bátor flottára is támaszkodhatik.

Angol-német tengeri ütközet?

Bécs: A külföldi lapok egy augusztus 7-éről kelt londoni táviratról adnak számot, a melyek szerint az angol admirális nagy tengeri ütközetről adott ki jelentést. A tengeri ütközet az angol északi flotta és a német flotta között folyt volna le Orkney szigeténél. Angolország északkeleti részén. Az angol források a csata kimeneteléről nem adnak számot.

Francia gőzösök zár alatt.

Konstantinápoly: A ma délben Párisból érkezett utasítás alapján a francia konzulátus hirtelményt függesztett ki, melynek értelmében a francia gőzösöknek további intézkedésig tilos Konstantinápolyt elhagyni.

Felrobbant angol kereskedelmi hajó.

Bukarest: Konstantinápolyból jelentik, hogy a Dardanellákat teljesen elzárták. A szorost aknákkal rakták tele. Egy angol kereskedelmi hajó, a Kritford egy ilyen aknába ütközött s felrobbant. A hajó személyzetének egy részét a Daci nevű román hajó megmentette.

Autentikus helyzetkép a déli harctérről.

(Egy magasrangú katonatiszt nyilatkozatai. — Nincs még nagyobb akció.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

Tiszta István gróf miniszterelnöktől lefelé mindazok, akik közel állanak az ország sorsának intézéséhez, türelemre intik a hadba vont fiát féltő magyar társadalmat. Türelemre, mert a nagy harc-láz nem akkor tombolhatja ki magát, amikor, hogy-ugy mondjuk, neki tetszik, hanem a hadvezetőség úgy használja fel a határon álló katonák megbecsülhetetlen lelkesültségét, amint ezt az előre kidolgozott operációs tervék és a politikai viszonyok azt kívánják. Az ország vezérei ugyanilyen nyomatékosan arra is kéri a közönséget, hogy ne higgyen a kávéházi magán hadtudósoknak, akik minden napra kiizzadják a maguk hadműveleteit, mert csak akkor lehet beszélni harctéri eseményekről, ha azok meg is történtek.

Napjában eserszer kérdik az embert ismerősei és ostromlják ujdonságokért. Aminthogy a mozgósítás 3-4-ik napján felháborodva utasította vissza a józan közönség a fantázia szülte hazugságokat, így most a másik végletbe estek a türelmetlenek és szinte haraggal fordítanak annak hátát, aki ostromló kérdésekre nem tud valami vérágyasztó rémzesével felelni. Addig hazudnak a hazugok, amíg úgy járnak, mint a fiúr, kit felfalt a farkas, mert nem hittek a segélykiáltásainak.

Nagyon hálátlan dőlog a fantáziát utjában megállítani és a felhevült vért hideg zuhanyval lehűteni, de a helyzet olyan, hogy most csak a meztelen igazság kimondása használ mindnyájunk szent ügyének.

Abban a helyzetben vagyunk, hogy egy igen előkelő katonai személyiségtől eredő információink alapján nyugtathatjuk meg olvasóinkat afelől, hogy

Duna menti déli harctéren eddig semmitéle nagyobb hadművelet nem történt

és így a forgalomba került hírek és az azokból vont kombinációk mind légből kapott koholmányok. A hadvezetőség a legnagyobb nyugalommal intézi a maga dolgát és akkor adja meg a parancsot a tömeg megindulására, amikor annak ideje lesz.

Tegnap este Aradra érkezett a déli határról egy magas állású katonatiszt, akit Aradon az előkelő társadalmi körökben jól ismernek. Nagy tudású, komoly katonáember az illető, aki vezető állást tölt be. Néhány órát tartózkodott Aradon, hivatalos ügyben és már el is hagyta a várost.

Az Aradi Közlöny tudósítója beszélgetett vele és a tőle hallottakat a következőkben írjuk meg:

— Hihetetlenül lelkes a közönség és ugyanolyan a csapatunk is. Innen van, hogy a harc-lázban égő tömegek abban a hiszemben élnek, hogy máhelyt egy-egy kisebb katonai csapat leszáll a végállomáson a vonatról, rögtön át-megy Szerbiába és ott keres magának egy szerb csapatot és azt jól elveri. Elfelejtik, hogy európai háború van sok milliós hadseregekkel és hogy a szövetséges államok hadvezetőségei előre kidolgozott egységes terv szerint hajtják végre a kitűzött célt megvalósító hadműveleteiket. Ennek a tervnek meg vannak a maga részletei, amelyek a kiszemelt, az egészhez mérten, kisebb seregek feladatait alkotják. A részleteknek természetesen bele kell illeszkedniük

az egészbe és csak akkor kerülhet sor a végrehajtásra, amikor a részletterv a végcél szolgálatára megérett. Az események figyelője még ha nem is hadvezér, vagy vezérkari tiszt, maga is láthatja, hogy mi a szövetséges seregek stratégiai, hadi célja, mi a mi háborunk feladata és láthatja azt is, hogy a hadvezetőség milyen sorrendben tartja jónak a végrehajtást. Aki ezt látja, az nem lehet türelmetlen, az beláthatja, hogy például a Duna mentén ezideig nem kellett semminek sem történnie és nem is történt semmi. Nem volt mit megoldani, tehát nem is lett volna értelme vagy célja bármilyen katonai operációnak.

— A déli határokon összevont seregek ugyan már lángban égve várják az indulásra szólító parancsot, de

ez idő szerint még olyan életet élnek, mint mondjuk, ha egy nagyobb-szerű hadgyakorlaton volnának.

Igen, ez a meghatározás talál. Minden nap van gyakorlat, célbalövés, a századok a szabad idejükben fürödni járnak, a tisztek pedig kávéházba. Ujságot olvasnak és alsóst játszanak egy fillérére. Ugyebár ez nem hasonlít a háborúhoz? Már pedig teljesen benne vagyunk a világ legnagyobb háborújában, csak hogy a modern hadviselés ama divból indul ki, hogy mindig készen kell állani, de soha sem időt, sem embert, sem anyagot fecsérelni nem szabad. A háború nem parádé, nem mutatványos látványosság, hanem az igen komoly és véres munka, amelynek meg van az ideje és megvannak a maga szabályai, melyeket a józan ész diktál. Mi nem akkor lépünk akcióba, amikor a kávéházi Moltték pletykálkodásához anyag kell, hanem ha megmozdítunk a cél közelébe is visz. Ennek idejéről semmit sem mondhatok. A közönség igen helyesen cselekszik, ha bizik a hadvezetőségben és bizik nagy-szerű hadseregében. Ha itt lesz a cselekvés pillanata, olyat mutatunk a világnak, amilyet az még nem látott. Tisztában vagyunk magunkkal, tisztában vagyunk az ellenséggel, tudjuk minden lépését és ami a fő, tudjuk, hogy mi a tennünk és hogy miként hajtjuk azt végre. Az bizonyos, hogy a monarchia népei csalódnai nem fognak — a Duna mentén sem.

LEGUJABB

Elsülyedt személyes-illítő gőzös.

Távirati tudósítás.

Trieszt, augusztus 13.

Trieszt: Gausch báró nevű gőzös Lussin-Picolóból Triesztbe vivő úton elsülyedt. Százharminc utast és legénységét megmentették, husz halottat kihalásztak.

Berlin: Kámpner Alfréd szentpétervári német követi tisztségét, aki visszamaradt az orosz fővárosban, cselekedt bestialis módon meggyilkolta.

Wien: Moratóriumot szeptember 30-ig meghosszabbították.

Hogyan bánnak nálunk az idegenekkel?

(Aradon rekedt oroszországi nagykereskedő.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

Belgiumról és Franciaországról mint a kultúra védőbástyáiról beszéltek eddig és a franciák maguk is szívesen tetszelegtek „a legműveltebb nép” elnevezésével. Ami az utolsó öt napon történt, az kétségtelenül igazolja, hogy a műveltség csak külső máz, amely alatt olyan vad indulatok lappanganak, mintha a Volga mellett lakó népek leszármazottai lennének a büszke frankok. A német és osztrák magyar utativalókkal úgy bánt Páris nép, mintha Szibériából kiszabadult fegyencské állottak volna szemben. Egy menekült beszéli, hogy Brüsszel utcáin korbáccsal kergettek a német kereskedőket, akiknek a vagyonát egy szerűen kirabolták a finom belgák. Ezzel szemben a Budapestben, vagy Berlinben maradt francia, angol és orosz idegenekkel úgy bánt, mintha a hármis entente országával a legbarátságcsabb viszonyban volnánk.

Hogy milyen nobilisan bánnak az ellenséges népek fiaival nálunk, arra jó példákat láthatunk Aradon. Arad pedig nem világváros, nem világitó fátylaja a műveltségnek és humanizmusnak, hanem csak egyszerű vidéki magyar város. Ennek a vidéki magyar városnak a lakói azonban tudják, hogy mire kötelezi őket az az ambíció, ha a kulturnépek sorában akarnak maradni.

Aradon eddig is ellenőrizték az idegeneket és most fokozott mérvben történik meg ez, enélkül azonban, hogy molesztálnák, vagy inzultálnák a külföldieket. A rendőrség kötelezővé tette, hogy az idegen jövevényt már az első napon bejelentse lakásadója. Nálunk eddig számos elszázi származású nevelő és benne keresse meg kenyereit, a franciaországi Aradon lakó nők és férfiak száma jelesleg hét. Ezeket a nevetős újka franciákat senki se üldözi, jól lehet a mi leányainkkal, asszonyainkkal egészen másképp bánnak odakint „a műveltség nagy birodalmában.” Pedig nekünk némi orunk is volna szigorúan felépni ezelnk a leányoknak nőnllyikével, mert egyikük-másikuk lealázó módon szokott nyilatkozni a mi gyarokról. Ismertünk olyan angol nevelőnőt, aki k's bb mint óraadó havonta három-négyszáz koronát is megkeresett itt s aki nyilvánosan ilyen pábeszédet folytatott:

— *Tua ön magyarul? — kérdező a tőle egyik ism róse — megismult-e már ilyen ilyen hosszú idő alatt magyarul?*

— *Nem — mondta a hölgy — nem tudok még magyarul, mert magyarul csak a k' ak ug tnak.*

A kisasszony most már nincs Aradon, de valószínűleg a határos igazalom közepette a k' edők az ilyen kijelentés ői.

Azt olvastuk, hogy az osztrák és magyar alattalóknak valóságos székely k' edők. Oroszország nagyobb városainál a nap d' edők. Nálunk főleg s' edők az orosz nagyvárosok. Aradon például jelenleg két orosz nagyvárosi: Herczig huszáralezredes a c' edők és az oroszországi k' edőkben van nagy szörnyű k' edők és ebből tekintélyes vagyoni szerzett. Az orosz házaspárnak a leánya Herczig nagy felesége pár héttel ezelőtt megkezdte és egy tulipesti szanatóriumba került. Szólal eljöttek R' edők és Budapest n' edők és a magyar mo' edők híre k' edők, hogy eljönnek Aradra és elbucsuznak a vejük t' edők, mielőtt háborúba indul. A rigai házaspár után Aradon rekedt, mert az utazás olyan k' edők, hogy egy el' edők. A helvén eszlendős Leleszky,

ma fölment Green főkapitányhoz és arra kérte: adjon neki utazási igazolványt, mert a csapatmozgások redukálása után megpróbál feleségével hazautazni. A főkapitány megajutotta az aggódó öreg urat:

Főleleges nyugtalankodni: s ne próbáljon elutazni, mert nem engedik át a határon, — mondta Green. — Aradon teljes biztonságban érezheti magát, szabadon mozoghat, nem internálom sehová, habár ehhez jogom volna most.

A főkapitány megígérte, hogy megpróbál diplomáciai úton érdeklődni az iránt: biztonságban van-e Rigában az Aradon rekedt orosz házaspár vagyona?

Tisza István a háborúról.

(Letiporjuk Szerbiát. — Döntő eseményekről hivatalos hírt adnak.)

Távirati tudósítás.

Budapest, augusztus 13.

Budapest: Augusztus 13. Hivatalosan jelentik: Az a félrelátatlanság és vértakozás, amely a közönség körében kiált a déli harctér eseményei iránt megnyilvánult, azt eredményezte, hogy különösen a vidéken a valóságosság látogatásával kérkedő hírszertelek terjednek el és találnak sok helyütt hitelt. Ezzel szemben illetékes helyen ismételtan figyelmeztetnek arra, hogy az olyanféle hírek, amelyek — jelentéktelenebb előcsatározások természetesen most is folynak — nagyobb eseményekről szólnak, minden alap nélkül valók. Vonatkozik ez úgy a győzelmi, mint a veszteségi hírekre egyaránt. Egyben ugyanazon illetékes helyen újból kijelentették, hogy a déli harctér nagyobb eseményeiről, mielőtt ezek bekövetkeznek, a nyilvánosságot haladéktalanul és hitetlenesen tájékoztatni fogják.

Érdekesnek tartjuk ezzel kapcsolatban rámutatni arra, hogy Tisza István gróf miniszterelnök a fentebbi sorokban hangoztatott elvnek megfelelően még legintimussabb körében sem tesz a harctéren történt eseményekre vonatkozólag pozitív kijelentést. Tegnap este a mikor munkapárti körben megjelent, megostromolták Tisza István grófot és a háború eseményeiről megbízható híreket kértek tőle.

— A hadászat érdekéből egy kérdésre se válaszolhatok — mondotta a miniszterelnök, tehát kérem is a kérdések mellőzését. Mindaz, amit közölhetek veletek, a következő: Jól tudom, hogy nektek kellemes volna, ha a szerbiai harctérről is olyan sikerekről számolnánk be, mint a németeknek a franciákkal szemben elért sikerei. Csakhogy Szerbiában más a helyzet. Nyugaton két nagyhatalom áll egymással szemben. Ott tehát egy veszteség, vagy csatanyerés a háború kezdetén egyáltalán nem döntő befolyású. De mi Szerbiában nem egyenrangú hatalommal állunk szemben. Ott nekünk vereséget szenvedni nem szabad. Ha mi ott egyszer akcióba kezdünk, annak a nyomában egyszerre rendet is kell csinálnunk, körülbelül úgy, mint amikor a korcsnában, ahol duhajok garázdálkodnak, egyszerre megjelenik a patrouille és ott rendet csinál.

Ezt nyomatékosan, szilárd hangon mondta és mely hatást tett a jelenlévőkre, akik ezekből a szavakból megértették, hogy a döntő operációk pillanata még nem érkezett el, de a hadsereg vezetősége, mint ezt lapunk más helyén, ahol a Duna mentén történő harctéri eseményekről írtunk, hangsúlyoztuk, Szerbiával szemben is tudja, mi a kötelessége.

Budapest. (Hivatalos.) A délkeleti eseményekről a még kívánatos tájékoztatás okából konkrét adatok ma sem bocsáthatók nyilvánosságra.

Szerb miniszterelnök gyalázza a magyar királyt.

(A Narodna Obrana újabb leleplezése. — A „Quo vadis Ausztria“ szerzője. — Véres cáfolat.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

A múlt esztendő vége felé fekete-sárga fedőlappal, „Egy osztrák katonatiszt“ aláírással szenzációs regény jelent meg a bécsi könyvpiacra. A regény nem igen került az olvasóközönség kezébe, mert Ausztriában azonnal elkobozták, a magyar kormány pedig megvonta tőle a postai szállítást jogát. De hogy a könyv, melynek címe Quo vadis Ausztria? volt, úgy kéz alatt mégis végigjárta a kisebb és nagyobb garnizonokat, annak a tanúsága az a kommuniké, amely nem is olyan régen az összes osztrák és magyar lapokat bejárta s amelyben félhivatalosan közölték, hogy egy irodalmi hajlamokkal bíró katonatisztet megbízott a hadügyminisztérium, hogy a tendenciózus regény ellensúlyozására egy másik regényt írjon. Akkortájt megmosolyogták ezt a kommandóra való regényírási kísérletet, az újságok karcolatokat írtak róla, azután jött egy másik közlemény, amelyben közölték a publikummal, hogy ellenregény íróját visszarendelték a csapatjához, a Quo vadis Ausztria? felelet nélkül maradt.

Ezek az apróságok a be nem avatottak előtt úgy tűntek fel, mint humoros kísérletek valami ismeretlen pamphlet megcáfolására, holott alapszabály véve

itt is a Narodna Obrana egy veszedelmes kísérletének megcáfolásáról volt szó.

Amint ugyanis most kiderült, a Quo Vadis Ausztria

című regény megírója Georgevics Vladan dr., volt szerb miniszterelnök volt,

aki a Narodna Obrana megbízásából szinte zseniális ravaszsággal és tervszerű kiszámítottsággal bujt egy osztrák katonatiszt álcája alá s a regényt olyan tenorban írta meg, mintha egy hazáját és annak hadseregét féltő katonatiszt aggodalmait, kifogásait és féltelmét keltő jóslásait szólnának meg a regény főalakjának, Uchatius főhadnagynak az ajkán.

A Narodna Obrana az volt a célja ezzel a könyvvel, hogy a hadsereg alacsonyabb és magasabb rendű

tisztjei között elégtelenséget támasszon

a rossz katonatiszti javadalmazás, az aggkori és szolgálatképtelenségi ellátás gyengesége miatt; a hadsereg, amint a regény alakjai panaszkodnak, egyre gyengül, a reáfordított eszközök silány eredménytelenséggel bíznak, a legénység állomány egyenesen nevelésesen kicsiny, a tisztikar kénytelen improvizatív, terhes és lélekölő munkával tölteni idejét, mert a rossz javadalmazás miatt nincs továbbszolgáló altiszt, emiatt azután a tisztikart előzőlik a nem kívánatos, alacsony származású emberek, akik csak a saját érdekeiket szolgálják s mindezek fölül a hadsereg nemzetiségi elemei nyíltan nyugtalankodnak, a szociálista igazság egyre nagyobb tért hódít a kaszárnyákban s a tisztikar képtelen megbirkózni a legénység ellenes indulatával, ami ismét a tisztikar romlására vezet. A katonaság gyengeségéhez hozzájárul a passzív külpolitika, amely a szláv gyűrű folytonos erősödését vonja maga után. A monarchiának — ha csak a sors valamely erőszakos fordulata más irányba nem veti a külső politika irányítását és a hadsereg fejlesztését — szét kell morzsolódnia a szlávok alatt.

Mi sem jellemzi jobban azt a rosszindulatot, amely a regény tendenciájában megnyilvánul, mint az, hogy annak írója úgy tünteti fel a monarchiát, mint amely voltaképpen arra volna hivatva, hogy a szláv ortodoxiával szemben a katolikus szlávok vezetőjévé legyen s ezzel megtörje az orosz politika veszedelmét. Ez ebben a beállításban teljesen igaz is, hiszen Magyarországon csak legutóbb is ezért folyt a minden skizmapár, amely voltaképpen a

zánkba orvul betörő orosz orthodoxizmus visszaszántása volt a görög-katolikus egyház megerősítése érdekében. De az igazság leple alatt ismét robbantani akart a regényíró, úgy tüntetvén fel a dolgokat, mintha a katolikus szlávok tömörítésére egyedül az időközben orvul meggyilkolt trónörökös tartaná alkalmasnak a hadsereg, amely

agg uralkodónkban csak a béke utópiáinak álmodozóját látja,

amelynek bizalma és reményessége egyedül a trónörökösben van. Maga a regény hőse, Uchatius főhadnagy szinte a császár fölöttinek látja Ferenc Ferdinándot. Itt ütözik ki leg-erősebben a regény pusztító tendenciája:

a hadsereg tisztjei között külön pártot csinálni a trónörökösnek,

s ezzel a bizalmatlanság magvait vetni el a tisztikar két pártja között, meggyengítve a legfelsőbb hadurba vetett ősi hitet és szeretetet. Nem is beszélünk arról, hogy ezeknek a gondolatoknak a kifejtése közben bőséges helyet kapott a regényben a hadsereg tisztjeinek az állam alkotmányos tényezői ellen való felizgatása. Hogy a parlamentek és képviselők jogtalanul belenyulnak a hadsereg dolgaiba, hogy a tisztikar minden ténykedését megbíráhatja és meg is bírálja egy-egy százados képviselő, vagy újságíró, hogy a kormányok nem törődnek a tisztikar tekintélyével, stb. stb. És mindez a tömördek robbanó anyag egy nyálás, szentimentális és az ostobaságig naiv szerelmi história keretében, mint egy osztrák katonatiszt írása, mint Uchatius főhadnagynak és társainak felajdulása: meg kell vallani, hogy a volt szerb miniszterelnök egészen jól, mondhatni fényesen felelt meg feladatának, eltekintve a mű irodalmi jelentőségének teljes hiányától.

Irányregénynek, mi több, politikai és diplomáciai eszköznök szánta a Narodna Obrana ezt a könyvet, s célját az elkobzás és a terjesztés megakadályozásának ellenére is sikerült volna elérnie, ha a regényben többször említett nagy sorsfordulatot maga a Narodna Obrana, s a vele szövetséges orgyilkos csapat önmaga elő nem idézte volna. De Szerajevóban eldőlt a Princip revolvere és ez a revolverlövés meghozta a nagy sorsfordulatot, ha nem is úgy, amint azt a Narodna Obrana elképzelte. Most már felesleges ellenregényt írni, felesleges a Quo vadis Ausztria? ellensúlyozására irodalmi osztagokat kommandirozni.

Cáfolatot a szuronyok és ágyuk irnak véres betűkkel Európa térkéjére.

Hogy a hadseregnek nincs legénysége, nincsenek altisztjei? Aki a mozgósítást látta s áhítatos örömmel gyönyörködött a nemzetiségi vidékek háborús hangulatú legénységének százszázalékos, aki látta hogyan tisztelik és szeretik nálunk a hadsereget, hogyan tisztelik és dődtelnek annak tisztikarát, aki látta a parlamentnek és a kormányköröknek nagyszerű egységét, önzetlen hazafiságát, aki naponta látja a társadalom bámulatos arányú áldozatkésztségét, amely nemcsak a harctérré menők, de az itthonmaradottak érdekében is csodás munkákra és teljesítményekre képes: az látta és olvasta a Quo vadis Ausztria? cáfolatát is. Hol van itt nemzetiségi visszavonás, hol van a csapatokban szociálista és nemzetközi szellem, hol van ellenes indulat? Hol látszik, hogy valaha is szűkkelünk lettünk volna a hadsereggel szemben? A felszerelésünk, a harcászati tisztellettelen bámulatra gerjeszt mindenkit, a nagy gépezet precíz munkáját egy porkezem sem hátráltatja, képviselő és újságíró, kormány és ellenzék teljesen egységes a hadsereg szeretetében, zászlóink győzelmének kívánatában. Egyetlen gáncsoló hang, egyetlen diszsonáns felszólalás sincs, külpolitikánk céltudatosságát és sikereit csak most veszi észre az elámult Európa, a szláv gyűrűről s az összeroppanásról szóló mese pedig egyszerre szétfosz-

lott, ködé vált, mióta diadalmas csapataink nagy szövetségünkkel együtt Oroszország földjét tapossák.

A Narodna Obrana rettenetes cáfolatot szerzett alattomos regényére. Ferenc Ferdinánd már az aratettani kápolnában nyugszik s

az „álmódzó agg császár-király” ragadta kezébe a fegyvert.

Az osztrák katonatiszt köpenybe bujt kém-regényírónak és felbérlijének pedig saját hazája földjén kell elolvasnia a véres cáfolatot, amelyet a Drina és a Duna partjaitól kezdve a szerbek országának keleti határáig a diadalmas magyar fegyverek örök emlékezetül fognak írni az alattomos izgatás és lesből gyilkolás népe számára. Kaszab Géza.

H I R E K.

„Katonák napja.”

(Megünneplik a király születésnapját.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 13.

Urbán Iván báró főispán a következő köriratot intézte ma az aradi egyesületekhez és testületekhez, valamint a lapokhoz:

— A behívott katonák családtagjainak segélyezésére irányuló országos akció keretében — a segélyezésre szolgáló pénzkészletek menőnél nagyobb fokban való gyarapítása végett — egy újabb mozgalom indult meg.

E hó 18-án ünnepli a nemzet az Isteni Gondviselés kegyelméből Ő Felsége születése napját. Ez az ünneplés a mostani háborus időkben méltóbban nem történhetik, mintha ez a nap a „katonák napja” lesz s a gyermeknap mintájára, e napon az egész országban, a legkisebb községben is a hadba vonult katonák családtagjai javára gyűjtést rendezünk.

A „katonák nap” rendezése iránt az ország összes törvényhatóságában most folynak az előkészületek; ily irányban a szükséges intézkedéseket a magam részéről is már meglettem.

Amidőn mindezeket tájékoztatás végett szíves tudomására hozom, egyben arra kérem, hogy a mozgalmat a leglelkesebben felkarolni és az ünnep előkészítésében a legbuzgóbban segítségünkre lenni sziveskedjék.

A katonák napja rendezésének előkészületeit holnap, pénteken délután 5 órakor a polgármesteri hivatalban beszélük meg és erre az értekezletre a polgármester ez uton is meghívja a jótékony egyesületek vezetőit.

— Az Aradi Közlöny a magyar sajtóban ma az egyetlen lap, amely a háborus mozgalmak kezdete óta eddigelé nem szállította le szövegrészének terjedelmét. Régi nagyságában, egyetlen sossal sem csökkentett szöveggel hozza napról-napra olvasóközönsége és elsősorban előfizetői elé az izgalmas napok eseményeit, kimerítő tudósításokat, megbízható híreket és a háboru minden részletére kiterjedő cikkeket közölve. A háborus időösszébszorította a legnagyobb fővárosi lapokat is, vékonyabbá tette az újságkolosszusokat: egyedül az Aradi Közlöny maradt meg mindmáig régi szövegnagyságában. Ennek az eredménynek a büszkesége nemcsak a mienk, hanem minden előfizetőnké is, akiket arra kérünk, hogy az Aradi Közlönyt, amelyet erősnek, megbízhatónak, kitűnőnek ismertek meg, terjesszék ismerőseik körében.

— Aranylakodalom. Arad egyik érdemes, régi kereskedője, Sommer József ritka és szép ünnepet ül holnap. Holnap lesz ötvenedik évfordulója, hogy feleségével Spitz Reginával házasságot kötött. Az aranylakodalom alkalmával igen sokan keresték fel az ősz házaspárt szerencsekívánataikkal.

— Tisza István levele Vajda Sándorhoz. Ma már röviden megírta az Aradi Közlöny, hogy Tisza elégtételt adott Vajda Sándor román képviselőnek. Az érdekes ügy részletei ezek: Vajda Sándor országgyűlési képviselő a bukaresti Adevurulban cikket írt, amelyben örömmel nyilatkozik arról, hogy a magyarországi románok lelkesedéssel siettek a zászlók alá és telve vannak dinasztikus hűséggel és hazaszeretettel. A cikk óva intette Romániát attól, hogy Oroszország karjaiba vesse magát és figyelmezteti Romániát arra, hogy a magyarok és románok közötti viszálykodás megszűnt, mert a románság és magyarság igaz útja megtaláltott. Vajdának e cikkére Tisza István gróf miniszterelnök nyílt levelet publikál, amely így szól: — Igen tisztelt uram! Az Adevurulban megjelent nyilatkozata után elégtétellel tartozom Önnek. Gerovszkynak önhöz intézett leveléből a pánszláv agitációval kapcsolatos olyan intimitást véltem kiolvasni, amely kemény vád emelésére indított. Készséggel konstatalom, hogy mostani fellépése ezzel a feltetéssel ellentétben áll. Én örülök a legjobban, hogy az elaplatannak bizonyult és kifejezem az ő-nel szemmel emelt vád miatti sajnálkozásomat. Döntő percekét élünk. A román népnök most kell megmutatnia, hogy a németiséggel és a magyarsággal akarja-e a megértést és közreműködést, vagy a pánszláv kolosszus karjaiba veti magát. A hűségnek, hazaszeretetének és tetteikész vitézségnek minden ocselkedete egy-egy gránitkocka a kölesönös bizalom és rokonszenven felépülő szebb jövő talapzatához. Tisza István.

— A német császári pár anzikszokra autogrammot ír. Berlinből jelentik: A mühlhauseni történelmi győzelem alkalmából Berlin lakossága nagy ovációt rendezett a császárnak. Kedden délután százezernél több ember jelent meg a palota előtt, ahol a császárt ünnepelték. Hirtelen a palota udvara alól kibogott a császári autó, benne Vilmos császár és a császárné, akik a pályaudvarra mentek, hogy elbucszzanak a hadba induló fővárosi vadászrezdőtől. Az állomáson a császár a daloló vadászkatonák közé keveredett, beszélgetett velük, míg a császárné frissítő italokat nyújtott át a harctérre menő katonáknak. A császár és a császárné aláírták azokat a képes levelezőlapokat is, amelyeket a katonák a harctérre való elutazás előtt övéiknek küldtek. A katonaság és polgári lakosság a szeretetnek le nem írható minden jelével övezte a hatalmas császárt és a császárnét.

— Lemondott az olasz tengerészeti miniszter. Rómából jelentik: A Stefáni ügyönkség jelentése szerint Millo tengerészeti miniszter betegségére való hivatkozással lemondott. Tengerészeti miniszterre Leone Vialét nevezték ki.

— Adományok a bevonultak hátramaradottainak. A polgármesteri hivatalhoz ma a következő adományok érkeztek: Angel István dr. és neje 20 korona, Leichter Lipót és neje 20 korona, Kutta Gyula és neje 50 korona, Blaskovits Antal 50 korona, Márton Miklósné 10 korona, az Aradi Kereskedelmi Bank 200 korona, az Aradi Magántisztviselők Egyesülete 200 korona, Tisch Mór dr. és neje néhai báró Neuman Dánielné koporójára szánt koszorúmegváltása fejében 50 korona. Hehs László 10 korona, Bruckner Sándor 20 korona, Krausz Lipót 40 korona, özv. Basch Lipótné 20 korona, özv. Reiniger Samuné 100 korona, Handl János 20 korona, Freud Fülöp 40 korona.

— A Neuman malom és Széchenyi malom feloldása. Megirtuk már, hogy a múlt héten egy katonai bizottság megjelent Aradon, amely a város kiküldöttjeinek részvételével élelmiszereket biztosított a hadsereg számára. Már akkor kilátásba helyezte a katonai hatóság, hogy a legmeszebbmenő tekintettel lesz Arad város közönségének élelmiszer szükségleteire s amennyiben a hadsereg érdekei azt megengedik, intézkedés történik az iránt, hogy az élelmiszerkészletekből a közönségnek bőven jusson. Ma történt meg a katonai szükséglet mennyiségének megállapítása és ez azzal az eredménnyel járt, hogy úgy a Neuman Testvérek-cég malmában, mint a Széchenyi gőzmalomban és a Közraktárakban biztosított lisztet és gabonát a katonai hatóság feloldotta és ez

most már a közönség rendelkezésére áll. Ugyancsak feloldotta a katonaság a Neuman Testvérek istállójában lévő marhaállományt is.

— Szerb és orosz hadi társalgó könyv. A soproni 18. tábori tüzérezred hadnagya lovag Ullmann Antal dr. magyar-német-szerb és magyar-német-orosz hadi társalgókönyvet szerkesztett, melynek célja az, hogy katonáink Szerbiában és Oroszországban az ottani lakossággal könnyen megértethessék magukat. A könyveoske úgy volt megszerkesztve, hogy a szerb, illetve orosz szöveget magyar és németajku katonáink a legkisebb nehézség nélkül folyékonyan leolvashatják. Az egyes kérdések szövegezése olyan, hogy a felelet egy igennel, vagy nemmel, egy fejmozdulattal is megoldható. Az igen praktikus könyveoske, melyet a hadügyminisztérium is elfogadott, minden könyvkereskedésben kapható. Hogy a kis, szürkfedelű könyv milyennek képzelet a kérdéseket, amiket a szerbekhez intézünk, néhány összevont példát mutatunk be:

— Adjon valamit enni.
— Adjon valamit inni.
— Megfizetek ér'e.
— Ha nem ad, akkor erőszakot alkalmazok.

— Előbb egyék (igyék) maga belőle.
A szerbek bizonyára örülni fognak ezeknek a bafátásagos felszólításoknak. De nézzük tovább:

— Maga elrejtette.
— Átkutatatom a házat.

— Ezt a cédulát tegye el, majd kifizetik.
Elképzelhetjük, mennyire fog örülni a szerb, ha átkutatták a házat, elvitték az elrejtett élelmiszert és kap egy cédulát, amit majd kifizetnek. Az elszállásolásra szintén gondolt a kis könyveoske:

— Adjon jobb szállásokat.
— Ha embereim közül valamelyiknek baja történik, magát teszem érte felelőssé.

— Az egész háznépnek el kell hagyni a házat.

Ha sürgős szükség van több jószágra, akkor a könyveoske a következő kérdéseket ajánlja:

— Hajtasson rögtön minden ökröt, tehenet, lovat a fötérre.

— Jelölje ki a vagyonosabb embereket, akiknek több jószáguk van.

— Aki elrejt valamit, büntetést kap.

A gazdag példatárból még csak néhányat mutatunk be:

— Mondja meg az igazat, mert velünk marad mint tusz.

— Ha szökési kísérletet tesz, lelővetem.

— Aki nem adja át fegyvereit, agyonlővetem.

— Az élet hazugságai. (Szenzációs sláger Psylanderrel az Urániában.) Jól sikerült bemutatónja volt tegnap a színháznak. Hosszu szünet után ismét egy Psylander-képet láttunk és megállapíthatjuk, hogy mint színész, előrangú művésszel van dolgunk. A szerepet, amely ragyogó színekkel egy hivatásának magasztalán élő orvost elevenít meg: a művészet igazi tökéletességével varázsolja elénk. Olyan orvos ő, aki feláldozza szerelmét és mindenit akkor, ha a hivatás szava szólítja. S míg künn az élet harcában gyógyító irt ad a szenvedők seibeire, ugyanekkor ő kapja a legveszedelmesebb, gyógyíthatatlan lelki sebet. S mikor legjobb barátjával párbajozni kellett, a párbaj után felébred benne az orvos lelkiismerete s ő az, aki a kezétől eredő sebet lázas buzgalommal kötözi be.

— Felhívjuk a közönség figyelmét Korpel Izsó 100.000 kötetes kölcsonkönyvtárára.

— Adományok a sebesült katonáknak. Az aradi Vörös Kereszt egyesület üdítő-állomása hétfő óta teljesíti már a feladatát. Egyelőre csak beteg katonákat visznek át Aradon, akiket a vöröskeresztes hölgyek élelemmel és frissítőkkel látnak el. Az üdítő-állomás raktárait a közönség áldozatkészsége látja el. Újabbban a következő adományok érkeztek be: Vertán Istvánné 5 kg. cukor, fél kg. kakaó, 2 doboz keksz. Özv. Kabdebó Béláné 5 kg. cukor, fél kg. kakaó és egyenyed kg. citromsós. Domány József 2 üveg vörösbort, 5 üveg fehér bort. Färber Erzsé és Irén 4 csó-

mag csokoládé, 2 doboz keksz. Báró Bánhidy Antalné 3 kg. csokoládé. Dörner Emilné és Dóry Jenőné fél kg. kávé, fél kg. csokoládé, 1 liter rum, 2 csomag tea, 3 doboz piaskóta, 4 liter bor. Ösv. Stern Lipótné 5 kg. cukor, fél kg. kávé, 1 doboz frank-kávé. Lenkoviás Elza 1 kg. csokoládé, 1 üveg málnaszörp, 1 üveg konyak, 1 doboz cigareta. Ösv. Weinberger Jánosné 2 doboz keksz. Záray Gézné 2 csomag tea, 2 csomag keksz, 1 üveg asörp. Ösv. Petrovits Mihályné 5 kg. cukor, 1 kg. kávé. Weiss Endréné 6 üveg bor, 2 csomag szappan. Halpern Miksáné 1 üveg málnaszörp, 1 üveg pálinka. Szepesi Józsefné 2 liter vörös bor. Ösv. Purgly Lajosné 12 üveg bor. Gábor Etelka 2 kg. cukor. Ösv. Hendrey Pálné 1 kosár alma. Kremer Józsefné 15 üveg bor, 1 doboz sütemény, 1 doboz evibak. Polgár Mórió negyed kg. csokoládé, negyed kg. kávé. Madarász Elemérné 10 üveg ásványvíz. Dr. H.-né 2 üveg bor, 10 üveg kristályvíz. Magát megnevezni nem akaró 10 üveg bor, 2 doboz teasütemény. Ösv. Brunhuber Kálmáné 15 üveg bor. Pápay Lajos asztalosára gyára 20 nagy fatálcát készített díjmentesen. Póhm János vaskereskedése fogasokat ajándékozott. Brandt István az üdítő-állomás vízvezeték felszerelését végzte teljesen díjtalanul. Az adományokért hálás köszönetet mond az egyesület nevében Hermann Gyuláné. A vöröskereszt ezton kéri fel az adakozó közönséget, hogy adományait Hermann Gyuláné címére (Andrássy-tér 14. 1. em.) küldje.

— Köszönetnyilvánítás. Boldogult Neuman Dánielné báróné ravatalára szánt koszorúk megváltására Schreyer Viktor és neje 30, Wallfisch Armin és neje 20 koronát adományozott az aradi ír. népkonyhának, mely kegyeletes adományokért ez uton mond köszönetet Ekes Árminné, alelnök.

A KIADÓHIVATAL ÜZENETE.

Többeknek. Expeditióink a lapokat mindig a legelső vonatokkal küldi szét. Ha a kézbesítés körül mégis zavarok történnek, úgy méltóztatnának orvoslást keresni az illetékes postahivataloknál. A lapok pontos szétküldése iránt mi az aradi vasúti postánál ismételtén intézkedtünk. A felmerült panaszokat szíveskedjenek továbbra is közölni velünk.

Feloldó szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

19885—1914. kb.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a fennforgó háborús veszélyre tekintettel a „Cunard,” Magyar-amerikai vonal, a „Norddeutscher Lloyd” és a „Hamburg-Amerika Linie” hajóinak Fiume, Bremen, és Hamburgból Amerikába való indulása egyelőre elmarad.

Arad, 1914. augusztus 10.

Green
főkapitány.

* Az ezen sorot alatt közzétettért nem vállalunk felelősséget.

19280—1914. sz.

Hirdetmény.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII. törvénycikk alapján igénybevevett személyes szolgáltatásokért (7. §) járművekért és állatokért (10. §) gépjárművekért (11. §) a bevont galambokért (14. §) és az állatok elhelyezéseért (21. §) a m. kir. honvédelmi ministerium a következő térítéseket állapította meg:

A személyes szolgáltatásokért a következő térítések fizetnek:

Orvos, Okleveles technikus (mérnök), Állatorvos a IX. rang oszt. legelső fokozatába tartozó havidijasok pénzilletményei szerint. Betegápoló 8 korona. Betegápoló segéd 5 korona. Chauffeur (mechanikus gépész) 5 korona. Kalauz a szállítási eszközöknél 5 korona. Kovács a szállítási eszközöknél 5 korona. Fuvaros vagy máhás állatvezető 3 korona. Csoportvezető a vágómarha szállítmányoknál 5 korona. Vágómarha hajtás 8 korona. Napszámos lövészet 8 korona.

A fogatos járművekért és állatokért a következő térítések fizetnek: Egy kétfogatú lófogatért 6 korona. Egy egyfogatú lófogatért 4 korona. Egy kétfogatú ökrös fogatért 5 korona. Két felszerszámo-

AZ ARADI KÖZLÖNY

a háborús napok rendkívüli körülményei között példányal számát szigorúan a szükséges mennyiségre szállította le és elsősorban arra szorítkozik, hogy előfizetőit lássa el lappal. Miután így elárúsítói forgalomba csak korlátozott számban kerül az Aradi Közlöny, tanácsolható, hogy mindazok, akik az izgalmas eseményekről híven és kimerítően óhajtanak tájékozást szerezni, lépjenek mielőbb az „Aradi Közlöny” előfizetőinek sorába.

Hirdetmény.

Egyes lelketlen fizérek azt a hitet terjesztik el a nép között, hogy a mosgósítás céljából besorozott lovak ára fejében adott utalványokat nem fogja a kincstár beváltani, sőt egyesek a papírpénz elértéktelenedését is hirtelleg és az ezton tévutra vezetett egyének tulajdonában levő lóár-utalványokat és papírpénzt jóval értéken adnak el.

Figyelmeztetem a közönséget, hogy ilyen csalás kísérleteknek fel ne üljön és ha ilyen üzemek bárkinek tudomására jutnak, azok elkövetőit a rendőrhatalóságnál azonnal jelentésükkel, mert aki polgártársainak ilyen gonosz tévedésbe ajtásával kárt okoz és magának ezáltal jogtalan hasznot szerez, csalást követ el és büntetőtörvénykönyv rendelkezései alá esik.

Arad, 1914. augusztus hó 7-én.

Varjassy Lajos,
polgármester.

Felhívás!

A kereskedelemügyi miniszter ur a hadügyi vezetéséggel egyetértve, továbbra is megengedte a gyógyszerek és fertőtlenítő-szerek vasuti szállítását.

Erről a magy. kir. államvasutak igazgatósága 223. 944-F. IV. A. számú rendelete a mai napon intézkedik.

Tekintettel arra, hogy a belügyminiszter ur ma kiadott rendeletében utasítja összes közegeit, hogy gondoskodjanak arról, miszerint a községek, városok, kórházak, gyógyszerárak kellő mennyiségű fertőtlenítő-anyaggal haladéktalanul felszereltesse, felkérjük az összes alispán, főszolgabíró, polgármester és jegyző, valamint a gyógyszerész urakat, hogy szükségletüket

Lysiform fertőtlenítő-szerben

haladéktalanul adják fel, hogy a rendeléseket, míg a készlet tart, azonnal teljesíthessük.

Dr. KELETI és MURÁNYI
vagyészeti-gyár Ujpesten.

9221

zott hámoslóért 4 korona. Egy máhásállatért 2 korona. Egy hátszóért 3 korona.

A gépjárművekért a következő napi térítések fizetnek: Egy motoroskerékért mellékkocsi nélkül 4 korona. Egy motoroskerékért mellékkocsival 5 korona. Egy kétüléses (beleértve a vezető ülését) személyszállító-automobilért 15 korona. Egy több üléses személyszállító automobilért 20 korona. Egy autobuszért 30 korona. Egy teherszállító automobilért és pedig 1500 kg.-ig terjedő raksúlylyal 25 korona. 1500 kg.-tól 3000 kg.-ig terjedő raksúlylyal 30 korona. 3000 kg.-nyi raksúlyon felül 35 korona. Szántó- vagy utimozdonyért, vagy más vontatógépért 40 korona. Egy kétkerekű pótkocsisért 5 korona. Egy négykerekű pótkocsisért 10 korona.

Az átvett galambok darabjéért kárpótlásul — amennyiben nem tilalom ellenére tartott galambokról van szó — 3 korona térítés fizetnek.

Egy marhának istállóban, pajtában, szénben vagy felföldél alatt való elhelyezéseért beállítási díj fejében naponként két fillér, egy juhnak vagy más leszúrásra való állatnak elhelyezéseért pedig 1 fillér fizetnek.

Arad, 1914. július hó 29.

A városi tanács.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! ... Szagtalanít!!

Peppo folyadék: ára használati utasítással 1 kor.
Peppo hintőpor: 70 fillér.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is 8 nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással együtt 70 fillér.

Poloskák

kiirtására a legskerebben és teljesen csak a „Phenolsav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ára 1 üvegnek 70 fill.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen“. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára 2 korona. 741

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárában
ARAD, Andrásy-tér 22. sz.
Alapított 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási

szükségletek fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Kőlgyporok
Kölni vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Hajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Permetező javítások elfogadtatnak.

PATENT.

Egészségi kutszivattyuk.

E kutszivattyuk a kut-aknában képződő mérges gázokat és egészségtelen levegőt elvezetik, a fagy-csapon alkalmazott zuhany mindig friss, üde levegővel hozza a vizet érintkezésbe, miáltal a víz is mindig friss üdítő és egészséges marad. Mivel pedig az akna fedett, a levegőben uszkáló baktériumok az aknától elzártnak és így fertőzés alig történhet. — Az egészségi szivattyuk télen nem fagnak be, nyáron pedig állott víz nem marad benne.

E szivattyuknál minden fa alkatrész mellőztetik, mert ezek viznyálka képződik ami a kolera, tifuss és más egyéb betegségek bacillusának valóságos tenyésztelvé válhat. 1121

Régi rendszerű kutszivattyuk átalakítását elvállalok.

Patent tűzfecskendők.
Patent borszivattyuk.

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyu készítőnő

Arad, Rákóczi-utca 27.

(Egy tanonc felvétetik.) Permetező javítások elfogadtatnak.

Uj mészáros és hentes üzlet!

A n. é. közönség tudomására adom, hogy Tökölly Imre-utca 5. számú házban higienia tisztaságnak megfelelő

mészáros és hentes üzletet nyitottam,

ahol a nap bármely szakában a legjobb minőségű husok kaphatók pontos kiszolgálás mellett. 4361

Szives pártfogást kér:

Gyurkovits József.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe: villanyos világítási berendezéseket, villanyos osengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajsütő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikket.

Üzlet átvétel!

Értesítjük Arad város és vidéke igen tisztelt közönségét, hogy Aradon

a városligeti vendéglőt és tánctermet átvettük

és azt vasárnap, e hó 16-án a nagyérdemű közönség rendelkezésére bocsátjuk.

Elsőrendű magyar konyha.

Kitűnő hegyi borok. 4620

Pontos kiszolgálás.

Szolid árak.

Szives pártfogást kérve, maradtunk alázatos tisztelettel

Lukács és Ébner, városligeti vendéglősök

Erdély

gyöngye

az Előpataki

ásványviz, el-

ősmert legjobb

üdítő és gyógyító ital,

Főraktár:

Eles Arminál,

Aradon,

Félliteres üveg 26 fillér.

Literes „ 36 „

Az „Orsovai halhoz“.
Legnagyobb halkivitel

Luttwák József

déligyümölcs és magyar termények kivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám (volt Spielmann-ház) saját ház.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű vevőközönséget, hogy nagy fáradtság és hosszú utánjárás után ismét sikerült círomot beszereznem és azt, ugy a piaci sátramban mint üzletemben 10 fillérért árusítom.

Egyben a t. vevőközönség szives tudomására hozom, hogy dacára annak, hogy vasuti forgalom nem állott helyre, csütörtökön nagyobb mennyiségű halat kaptam. Egyenesen Arad város és Arad vidéke n. é. közönségének óhajára, nagy költség és óriási fáradtság árán személyes utánjárás után sikerült csak beszereznem a halküldeményt.

Szives pártfogást kér: 2861

kiváló tisztelettel:

Luttwák József.

hal- és déligyümölcs kereskedő.

Használt

Ólom

megvételre keresztek

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut. 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kósratban aláhúzással jelzendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elír — avagy levélbélyegekből.

A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti.

Azon apróhirdetésekre vonatkozó tudnivalók, ahol a hirdetés mellett: „Bővebbet, vagy cím a kiadóban” áll, közelebbi adatok olvashatók az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalának előcsarnokában elhelyezett táblán.

ELLÁTÁS.

Jó magyar házikoszt

ebéd-vacsora naponta 1-40 kor. kapható kihordásra, vagy ottani étkezésre. Ugyanott egy utcai szoba kiadó. Cím a kiadóba. 4602

OKTATÁS.

Tanfolyam megnyitás!

Folyó hó 15-én új tanfolyam veszi kezdetét, melyen irodai állástkeresők a feltétlen szükséges kereskedelmi ismeretekben, valamint gépírás, gyorsírás és könyvvitel-tanban, a legrövidebb idő alatt legalaposabb kiképzést nyernek. Állásközvetítés díjtalan. Beiratkozás egész nap: Ziffer és Hollós írógépállomásnál, Báró Bohus-palota. 4560

ALKALMAZÁST KERES.

Hadmentes

önálló független bizalmi állást óvadékkal elfogad. Cím H. F. Gyórok poste restante. 4590

Fiatal,

jóházból való nő házvezetőnő, vagy ehhez hasonló állást keres. Szíves megkeresések „Házvezetőnő” jellege alatt Körösbányára a postahivatalba küldendők. 4631

Gépész

elsőrendű erős azonnali belépésre állást keres. Legkitűnőbb ajánlatokkal rendelkezik. Cím Brandeis, Nádor-u. 14. 4634

Fiatal

fűszer- és rőtös szakmába jártas segéd állást keres azonnali belépésre. Cím a kiadóhivatalban. 4686

ALKALMAZÁST NYER.

Gabona szakmában

Jártas irodai tisztviselő és egy raktárnok kerestetik azonnali belépésre. Ajánlatok a kiadóhivatalba „Merkur” küldendők. 4639

KIADÓ LAKÁS.

Thököly Imre-utca 55. sz.

háza november 1-re bérbeadó, esetleg két lakás kiadó. 4638

Kiadó szeptember 1-re

2 szép utcai szoba, előszobával, konyha, élés- és fűszerművel Ilona-utca 2. sz. alatt. 4626

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy első emeleti szoba, előszoba és fürdőszobából álló utcai lakás. 4637

Egy modern

4 szobás erkélyes lakás az első emeleten november hó 1-ére, esetleg előbb is kiadó. Deák Ferenc-utca 16. Ugyanott egy boltelhelység is kiadó. 4604

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25. sz. házában (Neuman-palota) egy 4 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 4603

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Öt hordó gépolaj

jutányos áron eladó. Ügynökök díjaztatnak. Stern Adolf és Társa, Boros Béni-tér 19. 4627

Mindenki olyan öreg,

aminőnek látszik, aki nem akar megöregedni, használja a Földes-féle Hair regenerátort, ezen készítménytől minden ősz haj visszanyeri eredeti színét. Nagy üveg ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerárában. 1224

Csemegé szőlő!

Kitűnő érett Csaba gyöngye 5 kgr. postakosárral 4 korona, utánvétellel megrendelhető szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál Pankota. — Ugyanott kapható érett paradicsom is nagy mennyiségben, jutányos árban. 4629

Legfinomabb

szepességi málna-szörp különként 2 kor., üveg 20 fill. Citrom-szörp különként 2 korona. A citrom-szörp egy-két evőkanálnyi mennyisége alkalmas egy pohár legfinomabb limonádé előállítására. Szeder-szörp különként 2 kor. 40 fill. Ribizke-szörp 2 kor. 40 fill. Földes Kelemen gyógyszerára Arad. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerárában. 1224

KÖLÖNFÉLE.

Elveszett

egy női arany karkötő órával, a Batthyány-Fábián-Deák Ferenc-utcai utvonalon. Megtaláló kéri jutalom ellenében Batthyány-utca 10. szám I. emeleten jelentkezni. 4628

Hehs-féle

Vasaschnabor. Szuverén szer vérszegénység, sápkor, szédülés a vérszegénységből eredő idegbajok, idegrohamok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyöngeges ellen páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárikus fertőzések és infekciókból eredő megbetegedések ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 2 korona 40 fillér. Készíti: Hehs Vilmos gyógyszerára Aradon, Batthyány-utca. 5180

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy száraz raktár. 4638

Legjobb lugmentes

arc- és kézmosó a Hygea szappan 40 fillér, Lanolin szappan 50 fill. Mindkét szappan tiszta növényi zsíradékokból készül, lugmentes, a legfinyásabb arcú hölgyek és gyermekek, csecsemők mosására legalkalmasabb. Legtartósabb, legfinomabb és leghatásosabb fürdőszappan az Angol fürdőszappan, óriási darab 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Földes gyógyszerár Deák Ferenc-u., Hehs gyógyszerára Batthyány-u. 1224

1973—1914. kh.

Hirdetmény.

A magyar királyi miniszterium 5735—1914. M. E. számú rendeletével az utlevelek kiállítási jogát a Belügyminister ur hatáskörébe utalta.

Nehogy egyesek az utlevelek kiállítására iránt közvetlenül a Belügyminiszteriumhoz forduljanak, közhírré teszem hogy az utlevél iránti kérelmek ezután is a rendőrkapitányi hivatalban (Elnöki osztály, terjesztendőek elő).

Arad, 1914. augusztus 12.

Greén
főkapitány.

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Széna,

mintegy 500 mm.
jó gyepszéna

eladó.

Megtekinthető Mondorlakon, a közjegyzői hivatalnál. 4640

106—1914. Eln. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszteriumnak 142873—1914. sz. rendelete értelmében közhírré teszem, hogy hogy miután a kivándorlás a véd-kötelességre nézve egyáltalán megtiltatott, azok a védkötelességek sem vándorolhatnak ki, akik már az 1909 évi II t.-c. 2 §-ának b. pontja alapján adott engedély birtokában vannak.

Arad, 1914. augusztus hó 4.

Greén
főkapitány.

Mindenféle csomagoláshoz alkalmas

újságmaculatura

olcsón

eladó

az Aradi Közlöny
kiadóhivatalában